

Premužićeva staza - remek-djelo graditeljstva

“Tko bude u budućnosti ovim lijepim i komodnim putem prolazio, jedva će si moći da predstavi trud i napore, koje su morali da podnesu prvi pioniri, koji su se kretali ovim teško prohodnim terenom bez ikakvih staza ...”

Dr. Ivan Krajač, “Hrvatski planinar” (1931)

Prije više od 70 godina vizija nekolicine planinara, istraživača i zaljubljenika u prirodu i Velebit postala je stvarnost. Nekoć najnepristupačniji dijelovi Velebita postali su dostupni svima - dovršen je uzdužni visinski planinarski turistički put!

Ideje o turističkom otvaranju Velebita spominju se u tekstovima hrvatskih planinara objavljivanim u časopisu “Hrvatski planinar” još dvadesetih godina prošloga stoljeća. U čitavoj seriji tekstova pod nazivom “Novogradnje putova na Velebitu i značenje njihovo” dr. Ivan Krajač, tada predsjednik Hrvatskog planinarskog saveza i ministar u vladi Kraljevine Jugoslavije, opširno obrazlaže potrebu razvoja turizma na Velebitu.

Gradnja staze započela je 1930. godine. Financirali su je zajednički Direkcija šuma na Sušaku (Rijeka), Hrvatsko planinarsko društvo i Kraljevska banska uprava Savske banovine. Stazu je projektirao i trasirao šumarski inženjer Ante Premužić, tada zaposlen u sušačkoj direkciji, i sam planinar te veliki zaljubljenik u Velebit.

Ideja je bila napraviti uzdužnu planinarsku stazu dugačku šezdesetak kilometara koja bi, bez velikih uspona, vodila od prijevoja Oltari u sjevernom Velebitu, do Baških Oštarija u srednjem Velebitu. Zbog nedostatka financijskih sredstava, gradnja staze je zastala čitavu jednu sezonu, a dovršena je u ljeto 1933. godine, kada je završena i najteža dionica u dužini od 1,5 km od Čepuraša do Gromovače.

U čast graditelju, hrvatski su planinari ovu stazu poslije prozvali *Premužićevom stazom*. Od njezina nastanka brojna su se planinarska društva brinula o stazi i objektima u njezinoj blizini.

Danas se *Premužićeva staza* u cijelosti nalazi u zaštićenom području - Parku prirode Velebit i Nacionalnom parku Sjeverni Velebit.

Dragi posjetitelji!

Premužićeva staza je poput galerije na otvorenom - prolazeći njome vidjet ćete najljepše predjele Nacionalnog parka Sjeverni Velebit, otkriti ljepote krša i upoznati njegov živi svijet.

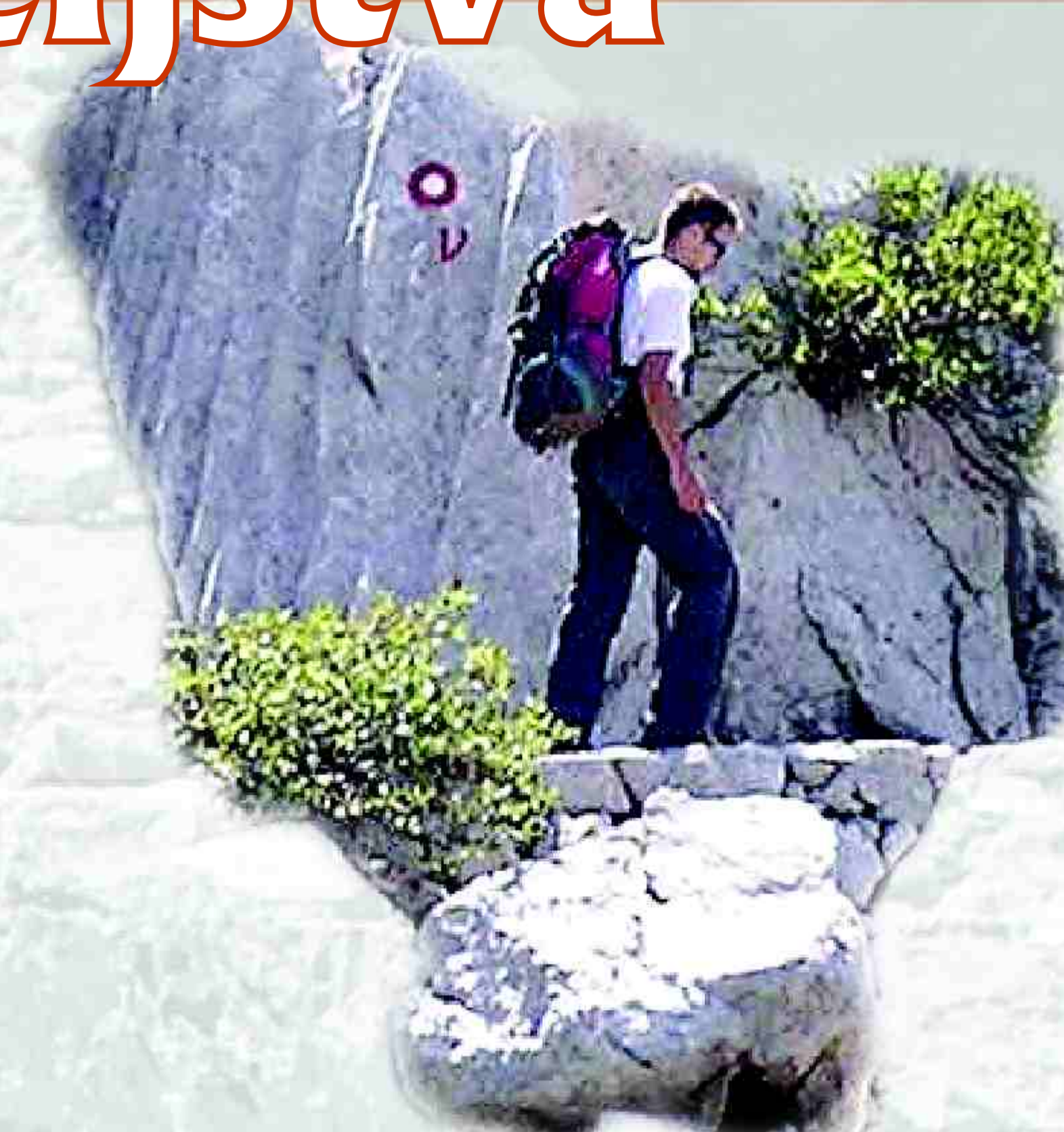
Postavljanjem poučnih tabli željeli smo obogatiti vaš doživljaj i iskustvo divlje ljepote koje naš Park nudi. Pomozite nam u nastojanjima da Premužićeva staza i čitav Park zadrže svoju iskonsku ljepotu! Molimo vas da sve otpatke ponesete sa sobom, a iz prirode ponesete samo ono što mogu zabilježiti vaš fotoaparat i vaše sjećanje.

RIZNICA BIOLOŠKE RAZNOLIKOSTI

Sjeverni Velebit je pravi prirodni botanički vrt. Na malenoj površini ovdje su se razvile brojne biljne vrste i zajednice. Jednako raznolike su životinje i gljive Sjevernog Velebita.

Uzrok ovolikom bogatstvu živoga svijeta Velebita je njegov zemljopisni položaj - na ovom se prostoru "sudaraju" primorska i kontinentalna klima, stvarajući raznolike ekološke uvjete kojima su se prilagodile brojne vrste.

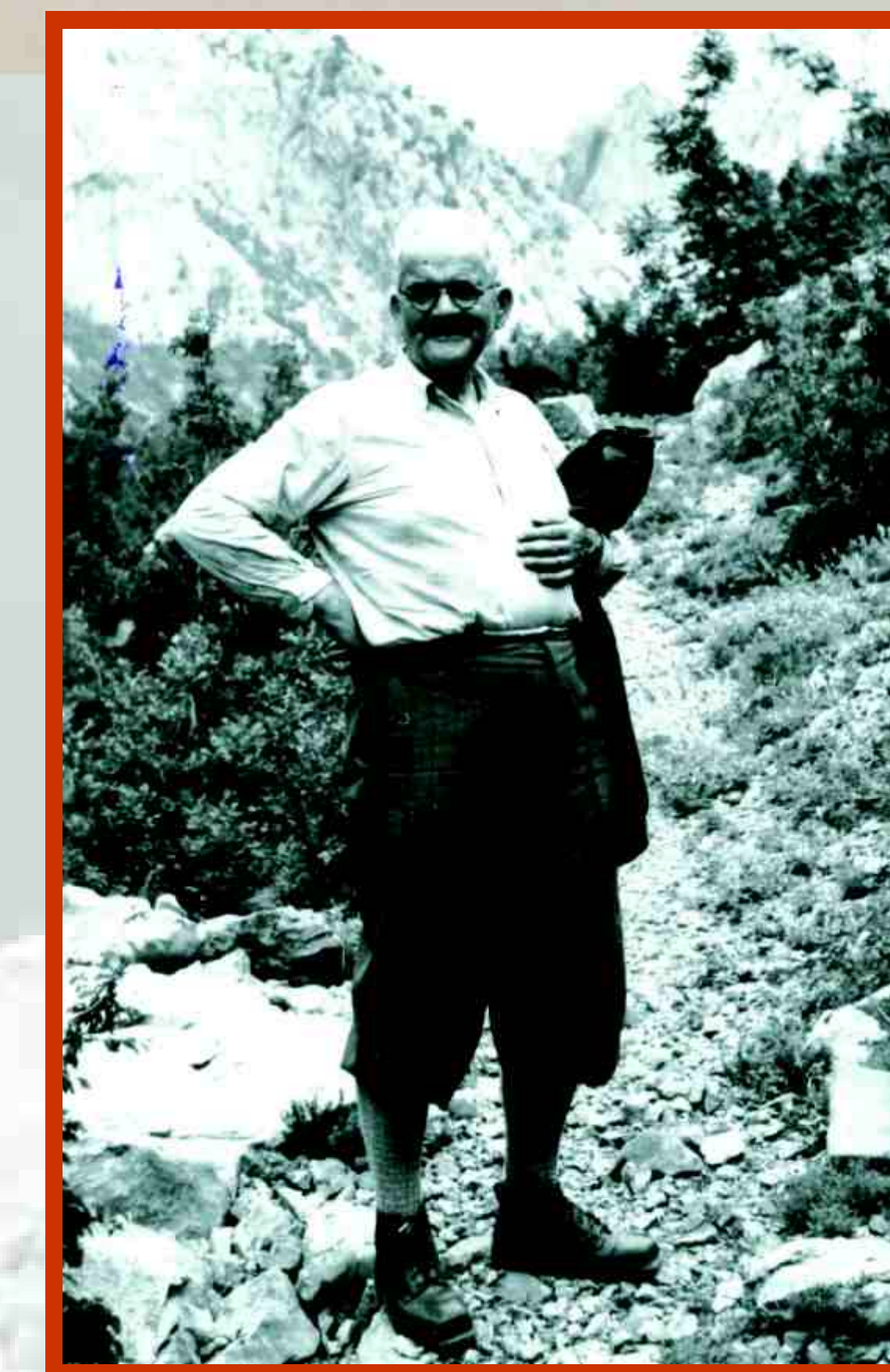
Premužićeva staza otkriva djelić toga bogatstva vodeći vas kroz različite tipove šuma i travnjaka, gole stjenovite glavice i krajobraze koje je stoljećima stvarao i čovjek.

Hvala!

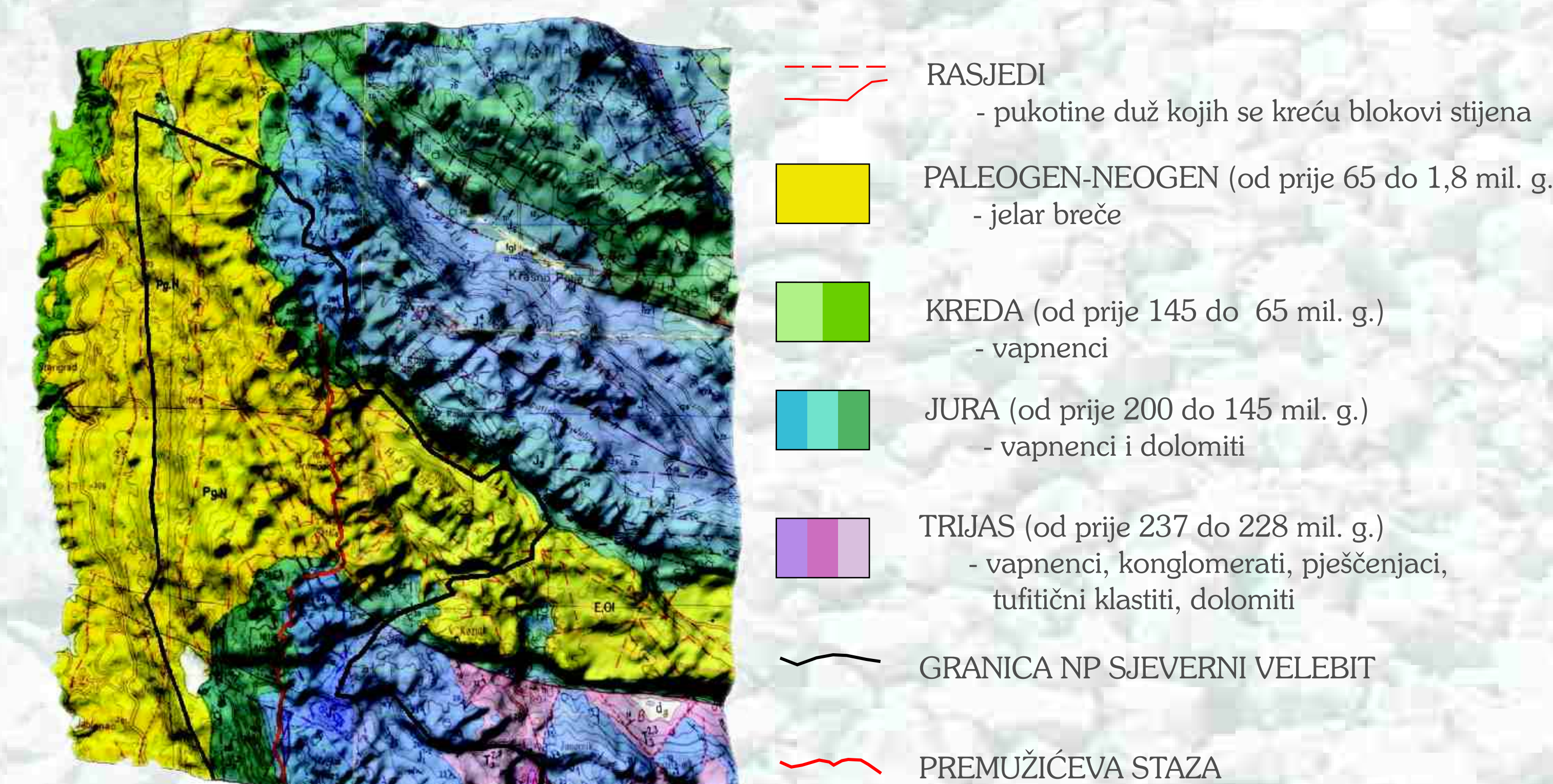
Ante Premužić rođen je 11. 01. 1889. u Slavonskom Kobašu. Po završetku Kraljevske velike gimnazije u Slavonskoj Požegi, završava studij na Šumarskoj akademiji u Zagrebu. Službovao je u mnogim mjestima Hrvatske, baveći se većinom poslovima vezanima uz građevinarstvo. U dva je navrata radio kao šef Građevinskog odsjeka tadašnjeg Ministarstva šuma i rudnika u Beogradu. Bio je inicijator, projektant i graditelj brojnih šumarskih i planinarskih putova po Velebitu, ali i na Plitvičkim jezerima, Rabu, Mljetu i Krku. Pisao je o ulozi šumarstva i planinarstva u razvoju turizma i razmatrao probleme šumarskog i seljačkog gospodarstva na kršu, zalažući se za poboljšanje života seljaka na hrvatskom kršu. Ante Premužić bio je istinski ljubitelj prirode, zaštitar i istraživač Velebita. Umro je 30.11.1979. godine u Zagrebu.

MILIJUNI GODINA ZAPISA U KAMENU

Stvaranje Velebita započelo je prije 260 milijuna godina taloženjem i postupnim očvršćavanjem karbonatnih naslaga u plitkom moru. Taj je proces trajao oko 200 milijuna godina, nakon čega su se stijene počele izdizati iznad morske razine. Tako je započeo rast planine koji traje još i danas.

Duž Premužićeve staze mogu se vidjeti stijene koje su stvarane u mirnim morskim okolišima (vapnenci i dolomiti), ali i stijene koje svjedoče o snažnim tektonskim pokretima koji su izazvali njihovo izdizanje, lomljenje i odronjavanje (jelar breče).

Ova poučna staza je postavljena uz potporu Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka.

Nacionalni park
Sjeverni Velebit

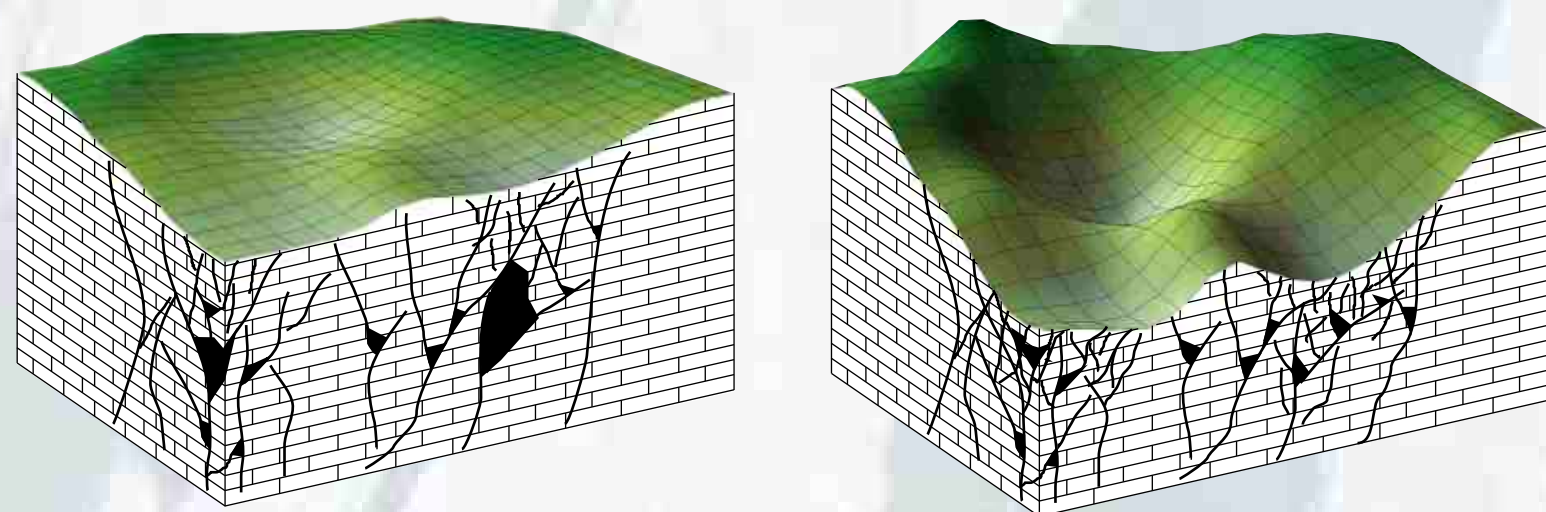

Raskoš krša

Prepoznatljivost i osobita ljepota Velebita očituju se u njegovom krškom reljefu, stvorenom zahvaljujući ponajprije snazi vode.

Voda obogaćena otopljenim ugljičnim dioksidom svojom mehaničkom i kemijskom snagom razarala je i otapala karbonatne stijene na površini reljefa i u dubinama velebitskog podzemlja. Tako su na površini nastale bezbrojne škrape, ponikve, glavice, kukovi i grede, a u podzemlju mnoge jame, špilje, jezera i rijeke.

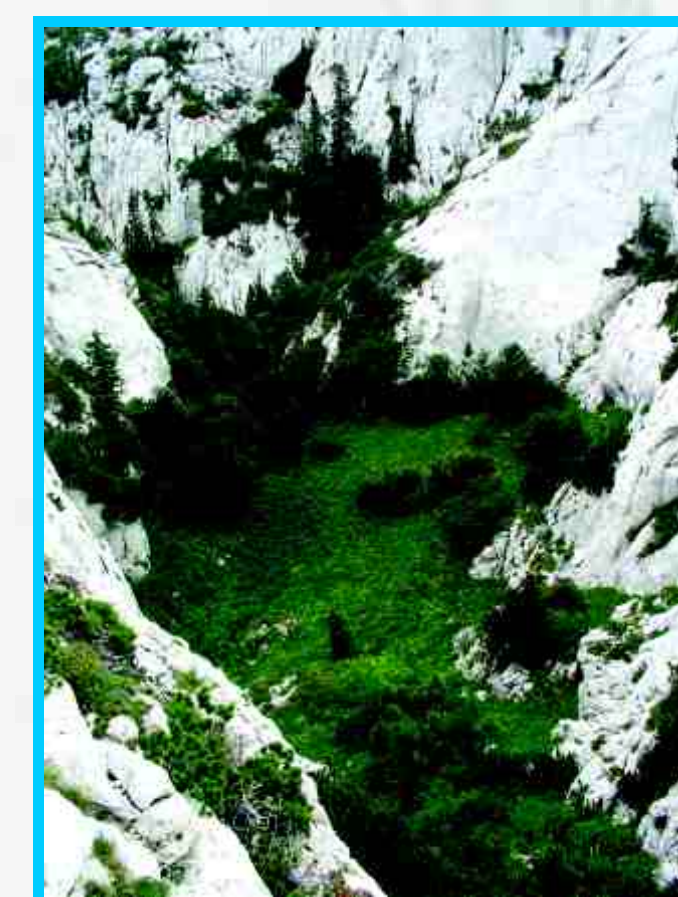
Ponikve ili *urtače* su česta pojava na površini krških terena. To su ljevkasta udubljenja pretežno nastala urušavanjem krova podzemnih šupljina zbog mehaničkog i kemijskog djelovanja vode u tektonski poremećenim terenima.

Shematski prikaz nastanka ponikve

Duž staze se mogu vidjeti ponikve različitih oblika i dubina, od onih dubokih svega par metara do onih od gotovo stotinu metara dubine.

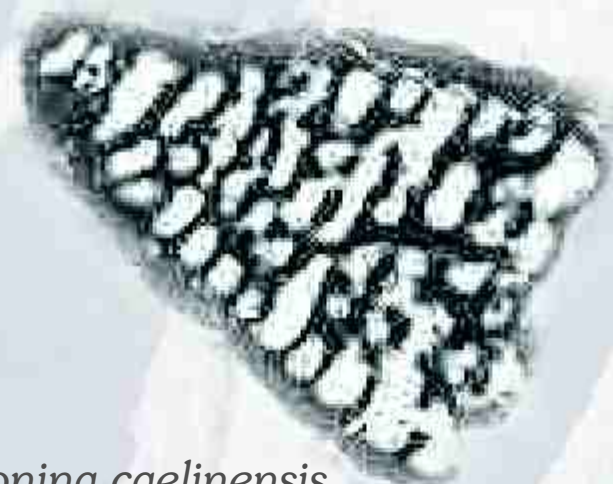
Mali graditelji velike planine

Dok prolazite ovom stazom zamislite plitko more i milijarde sićušnih organizama u njemu. Upravo od njih je sazdana ova planina.

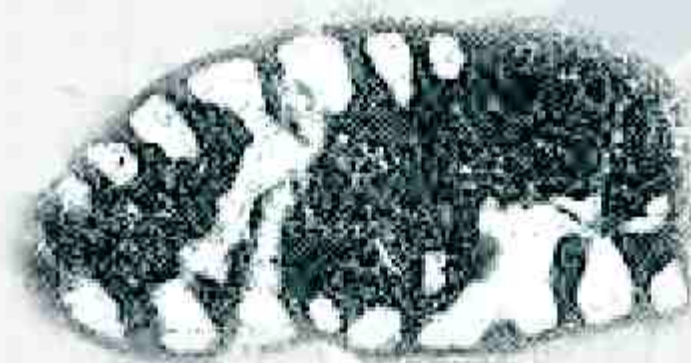
U procesu stvaranja karbonatnih stijena najvažniju ulogu su imali bezbrojni organizmi čiji su skeleti i ljušturice građeni od minerala aragonita i kalcita. To su najčešće bile alge, puževi, školjkaši, žarnjaci i korjenonošci.

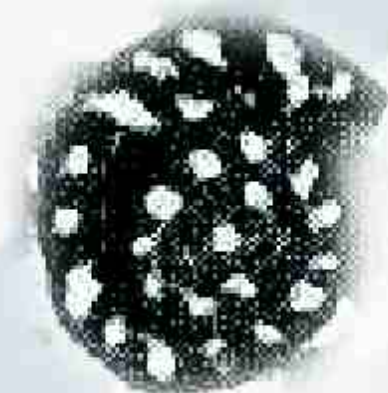
Selliporella donzelli

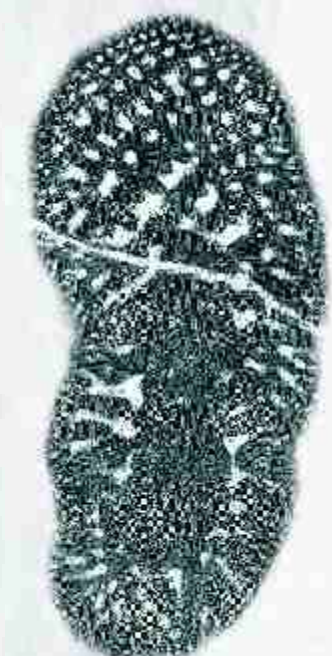
Parurgonina caelinensis

Pfenderina salernitana

Labyrinthina mirabilis

Kurnubia palastiniensis

Palaeodasycladus mediterraneus

Clypeina jurassica

Nakon uginuća organizama, njihove ljušturice i skeleti, često razdrobljeni energijom valova, taložili su se na dnu mora. Tako su stvorene ogromne mase vapnenačkih taloga. Njihovim očvršćavanjem nastale su stijene *vapnenci*.

Cirkulacijom vode obogaćene magnezijevim i karbonatnim ionima kroz vapnence, mjestimično je dolazilo do potiskivanja minerala kalcita mineralom dolomita i nastale su stijene *dolomiti*.

Ova poučna staza je postavljena uz potporu Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka.

Nacionalni park
Sjeverni Velebit

Novi život

U, na prvi pogled, beživotnim starim deblima naprosto buja život. Ona su dom brojnim vrstama, od onih većih poput sova, djetlića ili šišmiša, do mnoštva malih kukaca, pauka i gljiva.

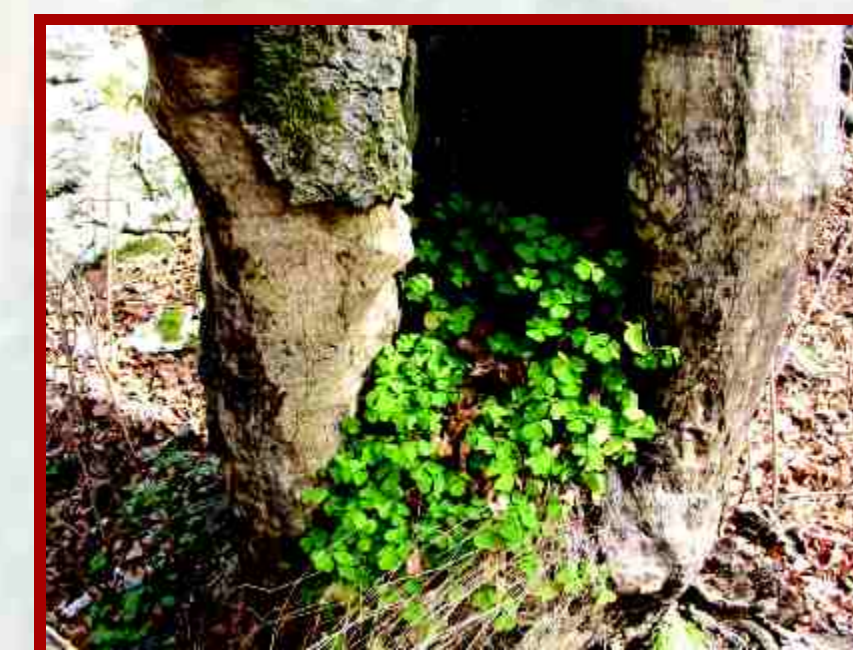
Umiranje stabala je prirodan proces. Stara i trula ležeća i stojeća debla predstavljaju hranu i zaklon za mnoge vrste. Postojanje takvih stabala u šumi povećava biološku raznolikost. Zato se ona u strogo zaštićenim područjima poput rezervata i nacionalnih parkova ne uklanjaju iz ekosustava.

Na starim se deblima razvijaju brojne vrste gljiva. One su razlagači - razlažu uginulu organsku tvar vraćajući tlu hranjive tvari.

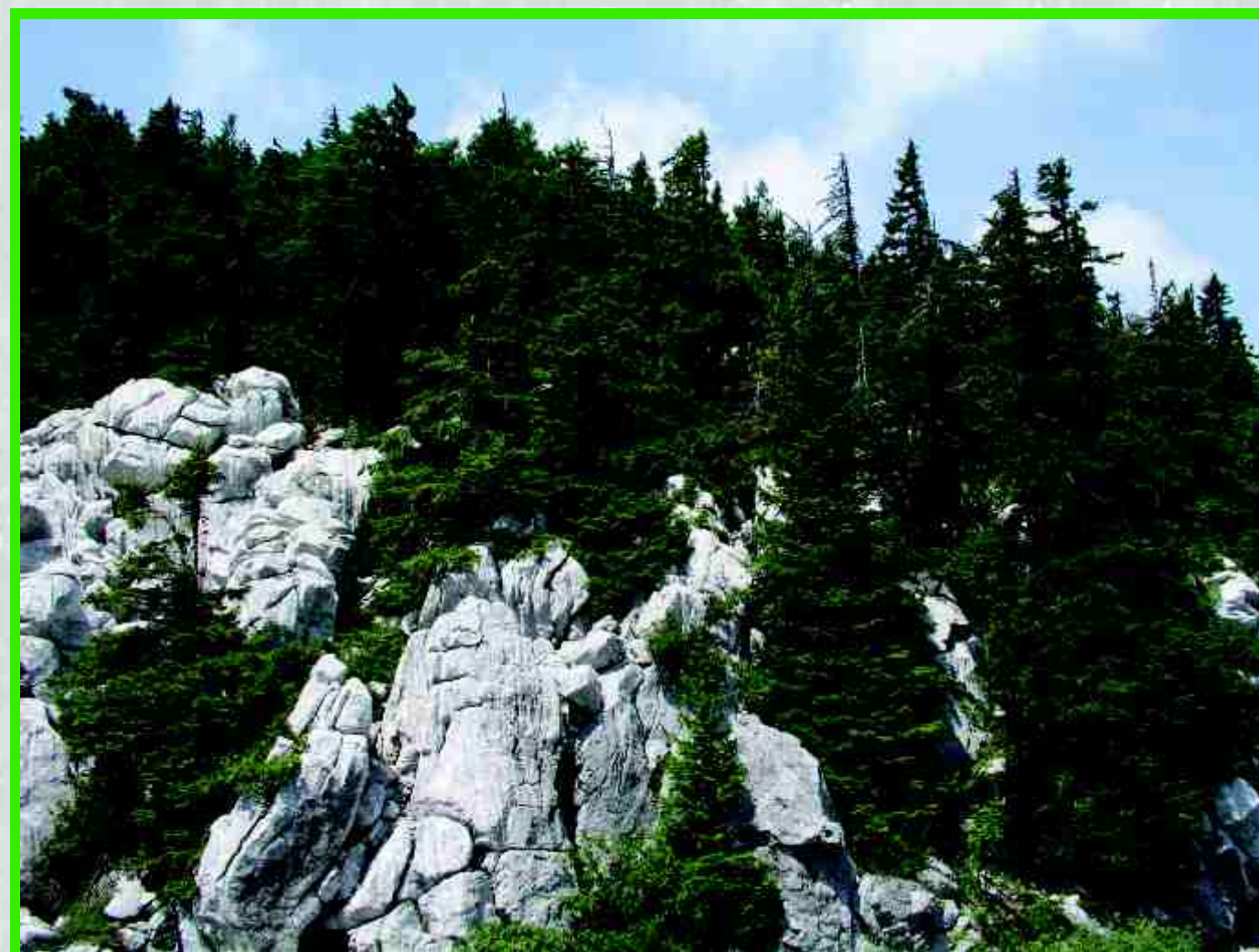

Potkornjaci su kukci iz skupine kornjaša. Razvijaju se ispod kore drveta hraneći se njime, pri čemu prave mrežu hodnika karakterističnih za pojedinu vrstu. Njima se hrane brojne ptice i drugi grabežljivci.

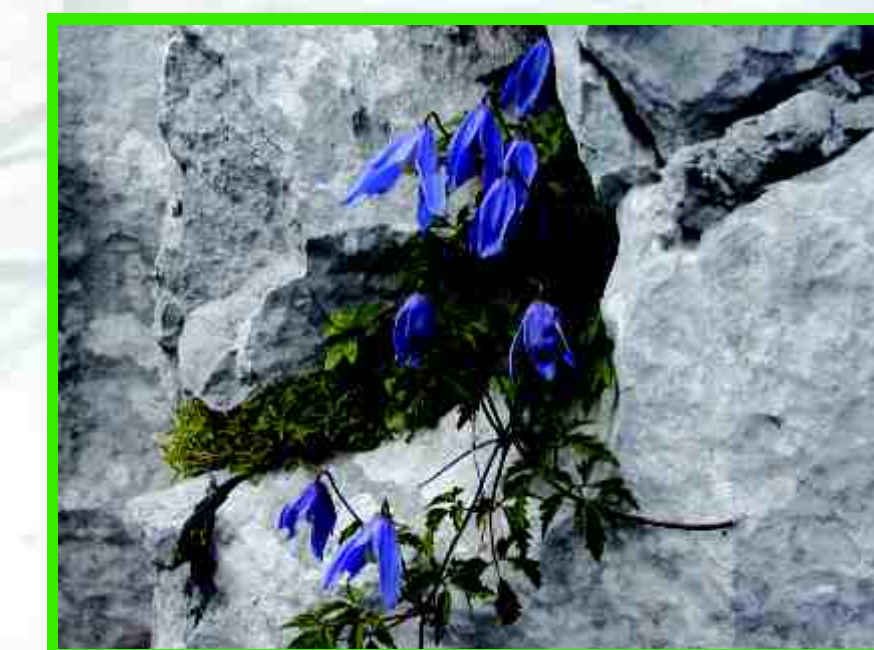

Divovi na kamenu

Kako golema živa bića, poput ovih dvadesetak metara visokih i nekoliko tona teških smreka, žive na golim strmim kamenim blokovima, bez gotovo imalo tla?

Od nicanja pa do ugibanja ova su stabla u stalnoj potrazi za malo tla zadržanog u pukotinama stijena, iz kojeg crpu vodu i hranjive tvari. Rastući, korijenje čvrsto obavija ogromno kamenje, sjedinjujući se s njim. Kad se sruši, ovakvo stablo sa sobom često izvali i kamene blokove na kojima je raslo.

planinska pavitina (*Clematis alpina*)

jarebika (*Sorbus aucuparia*)

0 km

S

1,7 km

Rossijeva koliba

16 km

Nacionalni park
Sjeverni Velebit

Ova poučna staza je postavljena uz potporu Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka.

Trag vode u kamenu

Raznolikost i mnogobrojnost škrapa Sjevernog Velebita jedan su od najljepših zapisa djelovanja vode u kamenu.

Škrape ili grižine su najrasprostranjeniji krški oblik na području Sjevernog Velebita. To su žljebasta udubljenja u stijeni koja nastaju otapanjem karbonatnih minerala u vodi obogaćenoj ugljičnim dioksidom.

Veličina i oblik škrapa ovise o sastavu stijene, nagibu padine, stupnju raspucanosti stijene i količini oborina. Za razliku od škrapa oštih bridova (rebraste, zidne), postoje i one sa zaobljenim bridovima, oblikovane ispod sloja tla (ekshumirane škrape).

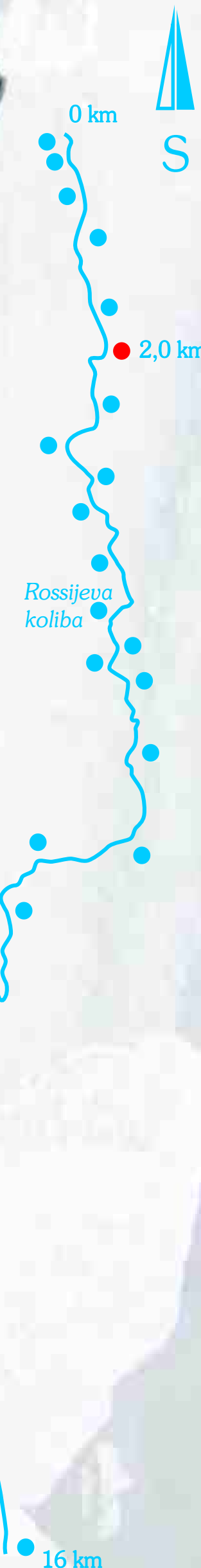
zidne škrape

ekshumirane škrape

rebraste škrape

Nacionalni park
Sjeverni Velebit

Ova poučna staza je postavljena uz potporu Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka.

Smreka ili jela ?

Znate li koje drvo ukrašavamo tijekom blagdana? *Božićno drveće* najčešće nije ni bor, niti jela, već uglavnom smreka. Na ovome se mjestu vrlo lijepo mogu uočiti razlike između smreke i jele.

izgled (habitus)

Smreka (*Picea abies*) je redovito piramidalnog oblika, dok je jela (*Abies alba*) više valjkasta, a starija stabla imaju ravni vrh, koji se naziva "rodino gnijezdo".

iglice

- plosnate u presjeku
- odozdo imaju dvije voštane pruge
- vrh urezan

- romboidne u presjeku
- bez voštanih pruga
- šiljasta vrha

- nakon otpadanja iglica ostaju izbočine

grančice

- ostaju glatke nakon otpadanja iglica

- vise
- sjemenke ispadaju pojedinačno, a češeri otpadaju cijeli

češeri

- uspravni su
- češeri ne otpadaju cijeli, već češerove ljuske otpadaju pojedinačno, skupa sa sjemenkom

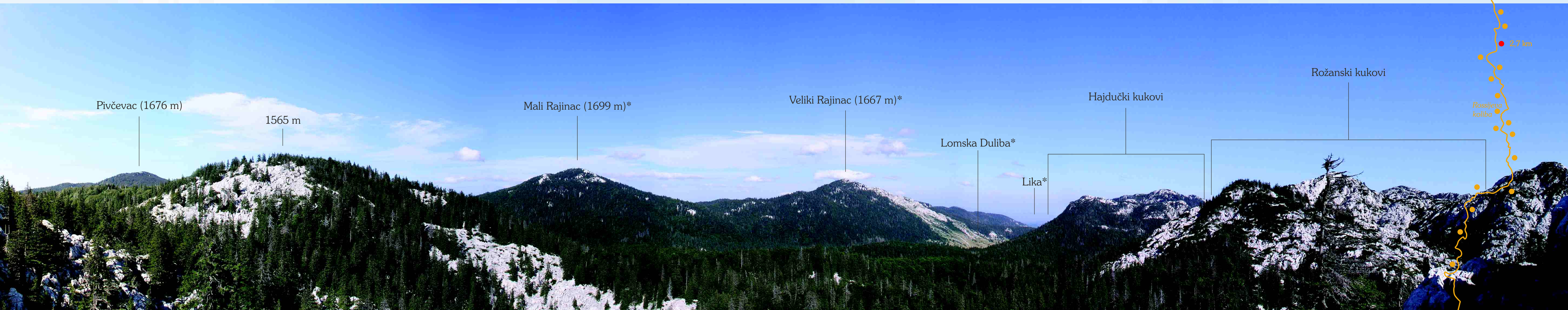

Nacionalni park
Sjeverni Velebit

Ova poučna staza je postavljena uz potporu Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka.

Pogled prema Lici

S ovog se mjesta pruža lijep pogled na najviši vrh sjevernog Velebita, Mali Rajinac, koji se nalazi izvan granica Nacionalnog parka Sjeverni Velebit. Odavde se za lijepa vremena mogu vidjeti i vrhovi ličkih brda, udaljeni tridesetak kilometara. Zvezdicom (*) su označena područja koja se nalaze izvan Nacionalnog parka Sjeverni Velebit.

Nacionalni park
Sjeverni Velebit

Ova poučna staza je postavljena uz potporu Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka.

Gola stijena ?

Koliko ste puta čuli ili upotrijebili izraz "gola stijena"? Je li baš tako? Pogledajte bolje - gotovo svaki kvadratni centimetar ove stijene prekriven je živim bićima!

Verrucaria sp.

Svaki lišaj predstavlja suživot (simbiozu) dva tipa organizama. Jedan "partner" su alge ili modrozelenne alge - one vrše proces fotosinteze stvarajući hranu (glukozu). Drugi organizam u lišaju su gljive - one štite od ekstremnih uvjeta u okolišu te učvršćuju lišaj za podlogu. Neke vrste lišaja su jestive, neke ljekovite, a od nekih se proizvode mirisi i prirodne boje.

Cladonia sp.

Pseudevernia furfuracea

Lišaji su *bioindikatori* - pokazuju nam kakvi uvjeti vladaju u okolišu. Vrlo su osjetljivi na onečišćenje zraka, a njihovo je prisusvo znak zdravog i očuvanog okoliša. Vrsta *Lobaria pulmonaria* pokazatelj je starih, prirodnih šuma, u kojima nema sječe.

Xanthoria sp.

Lišaji mogu biti najrazličitijih oblika i boja. Mnoge od njih možete vidjeti i u Sjevernom Velebitu. Žive na stijenama, tlu, ili obraštaju koru drveća.

Lobaria pulmonaria

0 km

3,6 km

Rossijeva koliba

16 km

Nacionalni park
Sjeverni Velebit

Ova poučna staza je postavljena uz potporu Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka.

Vidite li prašumu ?

Pred vama je izvorna, nedirnutu šuma bora krivulja.
Ova malena stabla bora mogu biti stara i stotine godina!

Zbog dugog trajanja snijega i jakog vjetrova, na vršnim dijelovima planine ne može se razviti visoka šuma. Stabla imaju oblik grmova, a njihova su debla polegla, zavijena i kvrgava. Takve male i kržljave biljke, bez obzira na vrstu, nazivamo *klekovinom*.

Bor krivulj (*Pinus mugo*) raste isključivo u planinskim predjelima Hrvatske, gdje čini gornju granicu šumske vegetacije iznad 1350 m visine.

Biljna zajednica klekovine bora krivulja s planinskom kozokrvinom raste na planinskim vrhovima, stjenovitim glavicama i padinama. U njoj nalazimo mnoge biljke prilagođene hladnim uvjetima (borealne i arktičke vrste).

planinska kozokrvina
(*Lonicera borbasiana*)

kupina kamenjarka (*Rubus saxatilis*)

planinska pavitina (*Clematis alpina*)

bor krivulj (*Pinus mugo*)

planinski ribiz (*Ribes alpinum*)

jarebika (*Sorbus aucuparia*)

S

0 km

3,8 km

Rossijeva
koliba

16 km

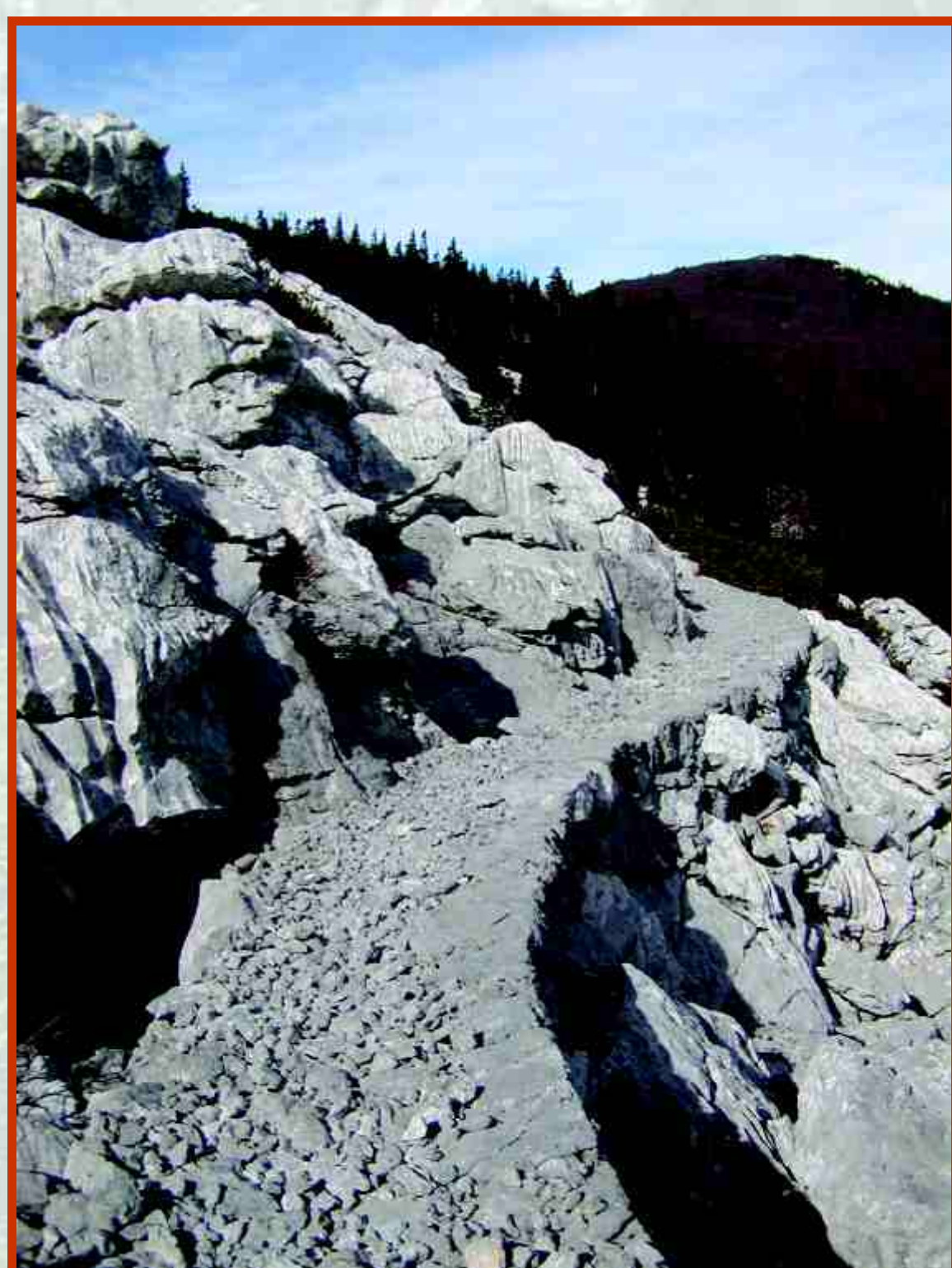
Nacionalni park
Sjeverni Velebit

Ova poučna staza je postavljena uz potporu Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka.

Umijeće starih majstora

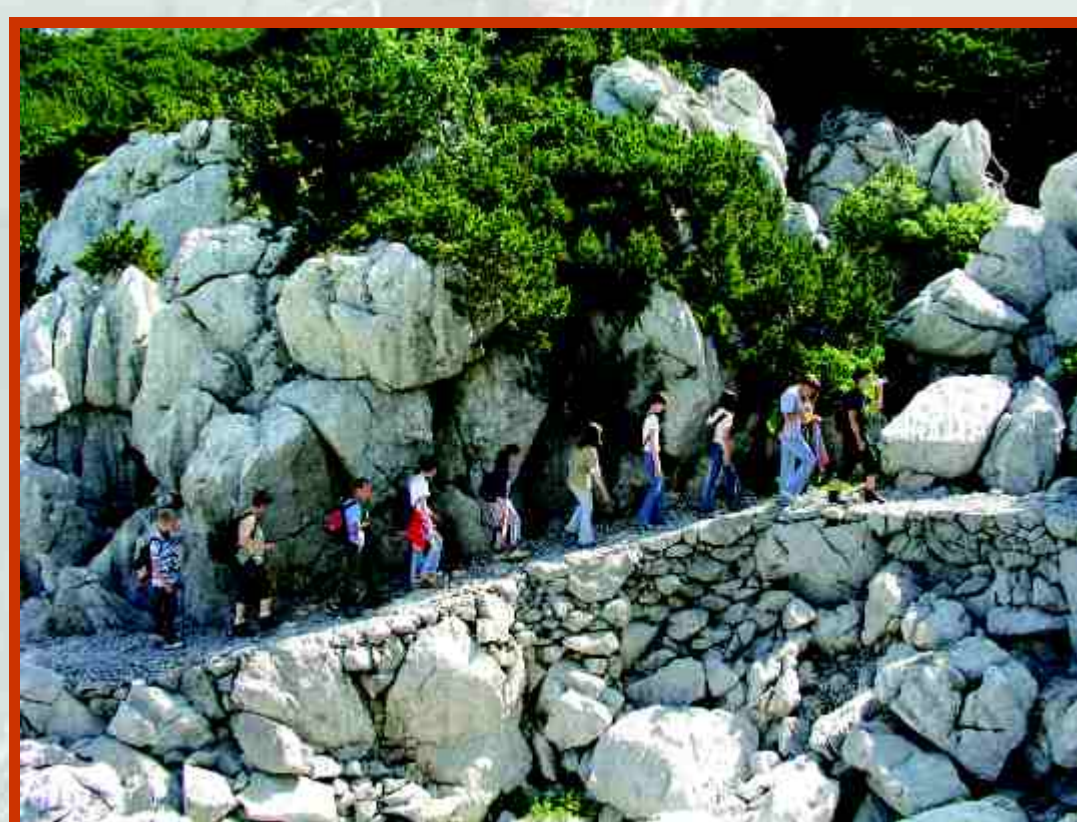
Nalazite se na najvišoj točki Premužičeve staze. Savršeno osmišljena i projektirana, građena bez suvremenih strojeva, betona i cementa, djelo je ljudskih ruku i predstavlja istinsko umijeće slaganja kamena što su ga generacijama razvijali ljudi velebitskoga Podgorja.

Izgradnjom uzdužnog velebitskog turističkog puta inženjer Ante Premužić svima je omogućio lagan pristup u samo srce Velebita. Tijekom četiri godine gradnje staze, od 1930. do 1933. godine, za svaku je njezinu dionicu unajmljivao domaće majstore, uglavnom Podgorce, stanovnike sela s primorske strane Velebita, vične obradi kamena.

Radnici su na terenu provodili i po nekoliko tjedana. Gradnja staze bila je dobro plaćen posao, i za podgorske je obitelji s mnoštvom djece bila doslovce spasonosna, jer je u to doba tamo vladalo siromaštvo. Djelo njihovih ruku vrijedna je ostavština i blago koje smo svi pozvani čuvati.

TEHNIČKI PODACI

Ukupna dužina: 57 km

Dužina u NP Sjeverni Velebit: 16 km

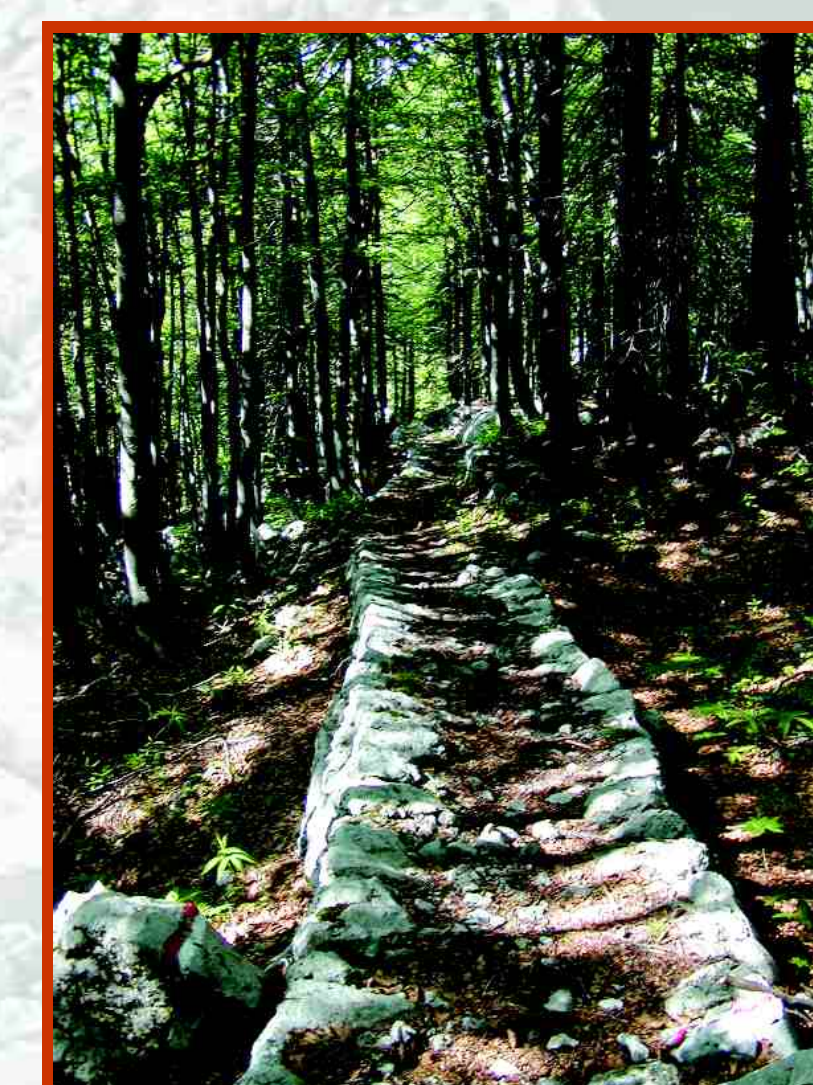
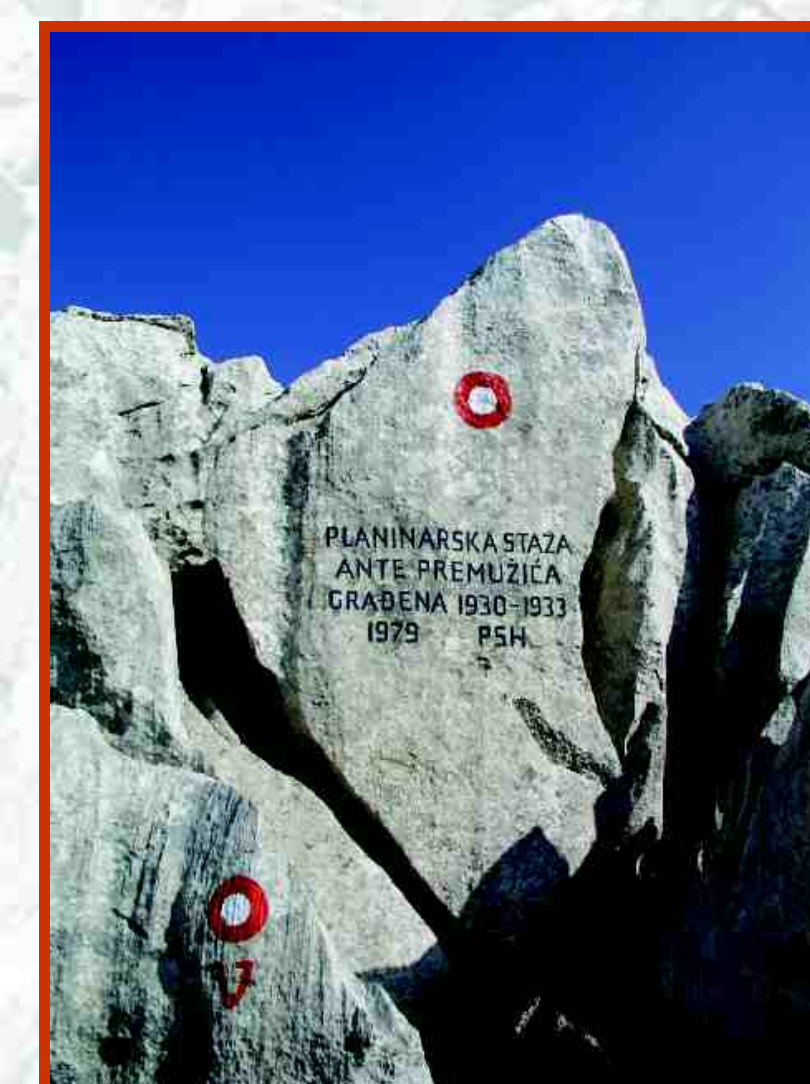
Prosječna širina: 1,20 m

Najviša točka: 1630 m, NP Sjeverni Velebit

Najniža točka: 920 m, Baške Oštarije, Park prirode Velebit

Prosječni nagib: 10%

Najveći nagib: 20%, sedlo Crikvena, NP Sjeverni Velebit

Nacionalni park
Sjeverni Velebit

Ova poučna staza je postavljena uz potporu Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka.

Njima dugujemo

Do 1933. godine u ove su se predjele Velebita, uz pokojeg domaćeg stanovnika, upućivali samo oni najhrabriji zaljubljenici Velebita. Ljudi čija je želja za otkrivanjem i istraživanjem onoga što kriju ova bespuća bila jača od svih pogibelji s kojima su se na putu do ostvarenja te želje morali suočiti. Rossijeva koliba, otvorena 1930. godine, bila im je sklonište od neprocjenjive važnosti.

Povodom otvorenja nove planinarske kolibe, "Hrvatski planinar" je donio opširan prikaz proslave naslovljen "Planinarska slava na Velebitu - Brojno učestvovanje planinara i seljačkog naroda". U to doba već vrlo star, Ljudevit Rossi nije mogao prisustvovati svečanosti, a na skupu je, uz govore brojnih planinarskih funkcionara i odličnika, pročitan njegov pozdrav.

"Na dane 15-17. kolovoza o.g. vršila se rijetka dvostruka planinarska slava na Sjevernom Velebitu: svečana posveta i otvorenje nove visinske kolibe HPD-a na Rožanskim kukovima, koja je u počast g. Ljudevitu Rosiju, zaslužnom istraživaču Velebita, prozvana njegovim imenom, i ujedno proslava trogodišnjice Krajačeve kuće na Zavižanu..."

...a za njim je g. Dr. J. Oblak u ime SPD-a pjesničkim zanosom veličao nedostižive čare i krasote Velebita, koji je samotno, a silno gorsko kraljevstvo, što se polagano otvara širim krugovima, pa ostaje unaprijed kao i dosada sačuvano onim izabranicima, koji ljube prirodu u njeznoj prvobitnosti. Upravo tima će u prvom redu služiti Rosijeva koliba".

"Cijela je svečanost protekla u najljepšem skladu i pretvorila se u sjajnu manifestaciju planinarske misli... Sviju se ugodno dojmilo, što se je na vrhove kršnog Velebita popeo lijep broj članica krasnog spola (6 iz Zagreba, 2 iz Karlovca, 1 iz Siska, 1 iz Čakovca i velik broj ženskog svijeta (preko 60) iz Starigrada) i što su na Velebit stigli planinari iz dalekih naših krajeva. Taj je dojam još povećalo brojno sudjelovanje velebitskih gorštaka, koji su se uzverali na teško dostupne Rožanske Kukove i pod sv. misom skladno pjevali lijepe narodne crkvene pjesme, što je na odlične goste učinilo prijatan dojam".

Ivo Horvat (1897-1963)
Botaničar, profesor na Veterinarskom fakultetu. Istraživao je Balkanski poluotok, a posebno Dinaride. Badio se kartiranjem vegetacije, autor je brojnih znanstvenih i popularnih članaka. Bio je aktivan planinar i zaštitar prirode.

Rossijevo sklonište ispod Pasaričeva kuka

Miroslav Hirtz (1878-1944)
Zoolog, pjesnik i putopisac, profesor na Šumarskoj akademiji u Zagrebu. Pisao je putopise, priče i pjesme.

Josip Poljak (1882-1962)
Geolog, direktor Geološko-paleontološkog muzeja u Zagrebu, stručnjak za geologiju krša i speleologiju, popularizator prirodnih znanosti i pisac prvog Planinarskog vodiča po Velebitu. Osnovao je sekciju za istraživanje spilja pri Hrvatskom planinarskom savezu.

Branimir Gušić (1901-1975)
Liječnik-otorinolaringolog, akademik. Doktorirao je etnografiju i objavio mnoštvo medicinskih, planinarskih i antropogeografskih članaka. Dugo je godina istraživao Dinaride i stvorio bogatu fototeku.

Vjekoslav Novotni (1843-1928)
Profesor prirodoslovlja, književni kritičar i autor školskih knjiga. Aktivni član Hrvatskog planinarskog društva od njegova osnutka i pisac prvih planinarskih vodiča.

Radivoj Simonović (1858-1950)
Liječnik i istraživač Dinarskih planina. Pisao je i objavljivao vrijedne fotografije o planinama i životu ljudi u njima. O Velebitu je, u 17 pohoda, napravio više tisuća foto-ploča.

Ivan Gojtan (1869-1939)
Pravnik, novinar i publicist. Radio je u Gospiću kao sudac i odvjetnik. Napravio je i markirao mnoge velebitske staze, uređivao skloništa i promicao planinarenje Velebitom.

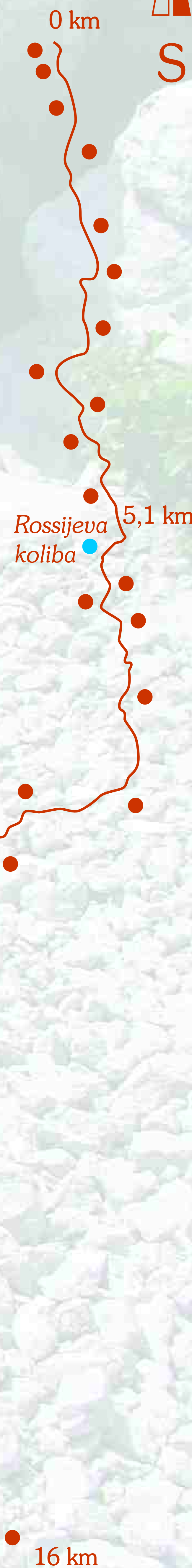
Ivan Krajač (1877-1945)
Pravnik, financijski stručnjak i političar. Neumoran planinar i istraživač Velebita, reformator hrvatskog planinarstva te aktivni zaštitar prirode i autor brojnih članaka o Velebitu. Njegova vizija bila je turistička valorizacija i otvaranje Velebita posjetiteljima.

Ante Premužić (1889-1979)
Šumar, bavio se regulacijom bujica, pošumljavanjem krša, trasirao brojne šumarske putove i staze po Velebitu i drugdje.

Ljudevit Rossi (1850-1932)
Časnik i botaničar. Istraživao je floru Hrvatske, najviše u okolici Karlovca, Lici, Velebitu i Hrvatskom primorju. Sabrao je herbarij s čak 30.000 listova (*Herbarium croaticum Rossianum*), koji se čuva na Botaničkom Zavodu Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

Dragutin Hirc (1853-1921)
Prirodoslovac, botaničar, geograf, planinar, speleolog i putopisac. Jedan je od najplodnijih planinarskih publicista - napisao je više od 1000 stručnih i popularnih članaka.

Josip Pasarić (1860-1937)
Profesor, političar i planinarski publicist. Pisao je putopise i stručne članke i bio predsjednik Hrvatskog planinarskog društva i urednik planinarskih časopisa.

Nacionalni park
Sjeverni Velebit

Ova poučna staza je postavljena uz potporu Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka.

Svjedoci nemirnih vremena

Jelar breče su stvorene dramatičnim procesima drobljenja, kršenja i izdizanja.

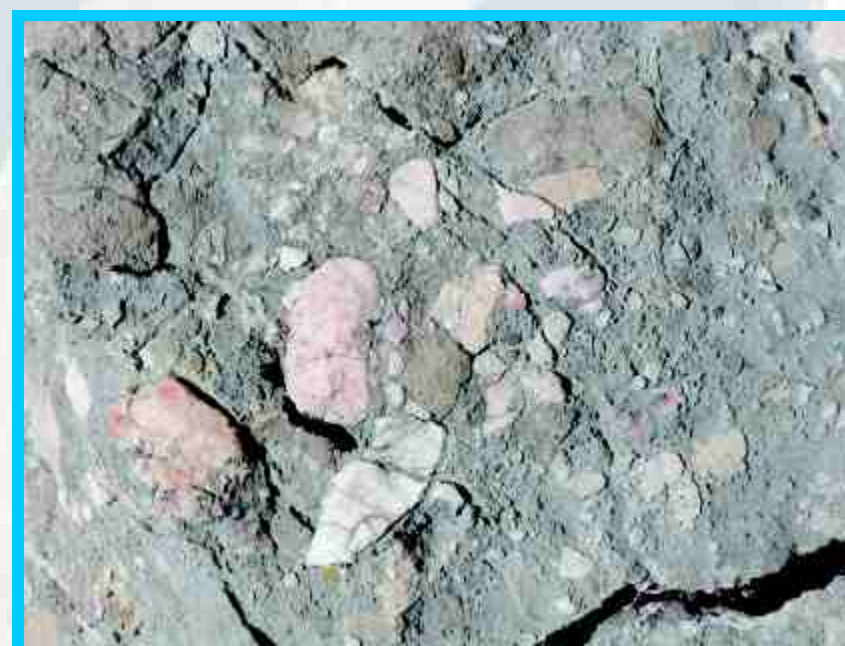
Breče ili kršnici su stijene nastale cementacijom uglatih do poluzaobljenih ulomaka (fragmenata) stijena.

U Sjevernom Velebitu nalaze se isključivo *Jelar breče*, koje se sastoje od ulomaka karbonatnih stijena jurske, kredne i paleogenske starosti. One su se milijunima godina odronjavale po padinama izdignutih brda stvarajući točila, i taložile se u pradavnim uvalama i udolinama, gdje su bile podvrgnute procesu cementacije.

Tektonskim pokretima Jelar breče su se ponegdje izdigle i do visine od preko 1600 metara, tvoreći i ove kukove.

Veličina ulomaka koji tvore Jelar breču može biti od 2 mm do preko nekoliko metara.

Nacionalni park
Sjeverni Velebit

Ova poučna staza je postavljena uz potporu Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka.

Vatromet boja

Poseban ukras uz Premužićevu stazu ljeti predstavljaju živahno obojene ponikve, koje izgledaju poput malih žutih, ljubičastih ili bijelih vrtova.

austrijski divokozjak
(*Doronicum austriacum*)

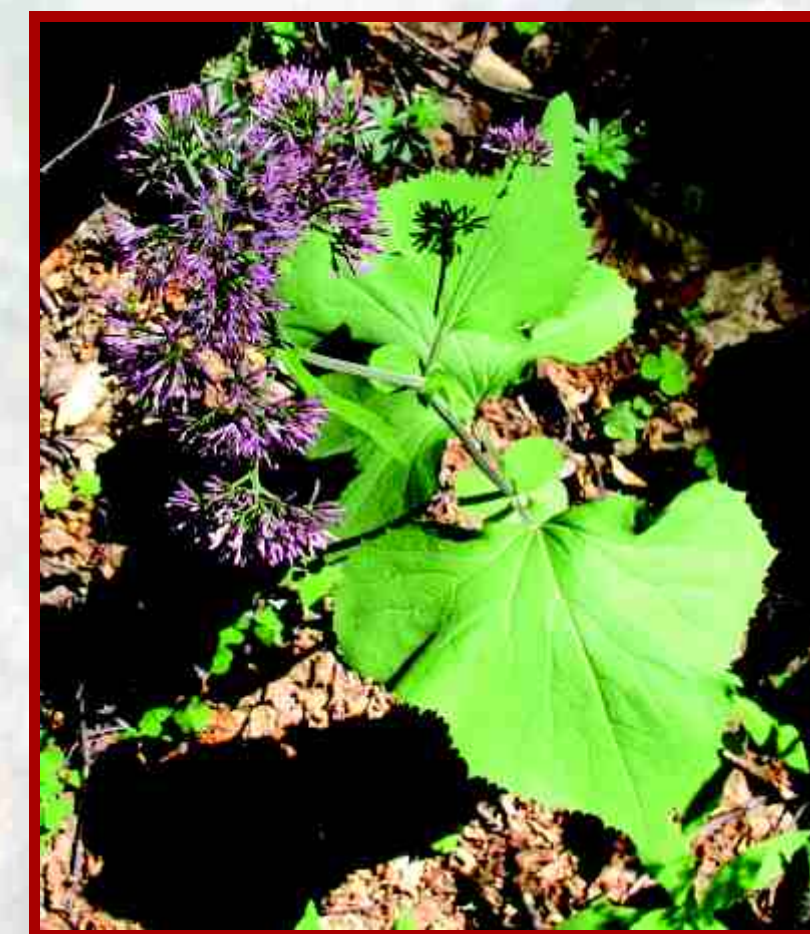
kranjski bun (*Scopolia carniolica*)

planinski kotrljan (*Eryngium alpinum*)

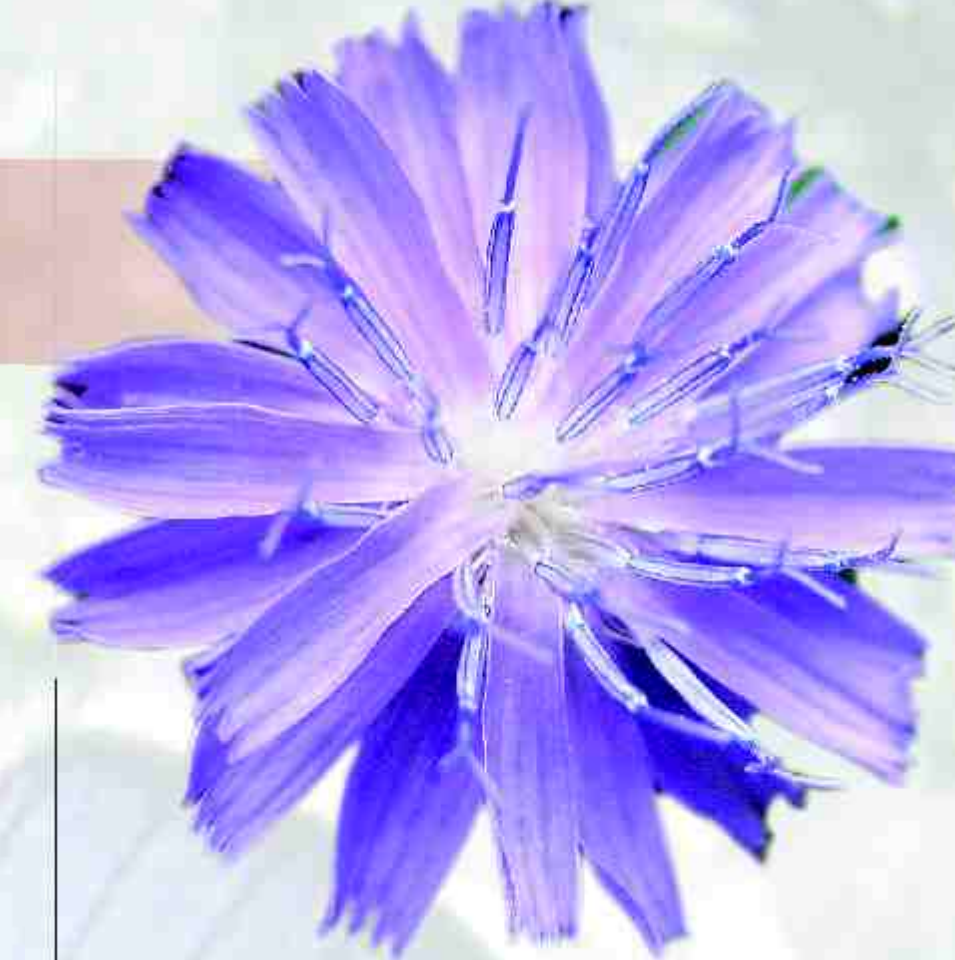
žuti jedić
(*Aconitum lycoctonum* ssp. *vulparia*)

siva ljepika (*Adenostyles alliariae*)

alpska pljuskevica (*Hypericum richeri*)

Nacionalni park
Sjeverni Velebit

Ova poučna staza je postavljena uz potporu Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka.

Put u podzemlje

Na prvi pogled nevidljivi, oko vas se nalaze brojni ulazi u tajanstveno podzemlje Sjevernog Velebita.

Jama je vertikalna šupljina strmih strana, u pravilu malog promjera i velike dubine. Jame su česte u tektonski razdrobljenim zonama s mnoštvom pukotina duž kojih voda otapa karbonatne stijene, proširujući ih i produbljujući.

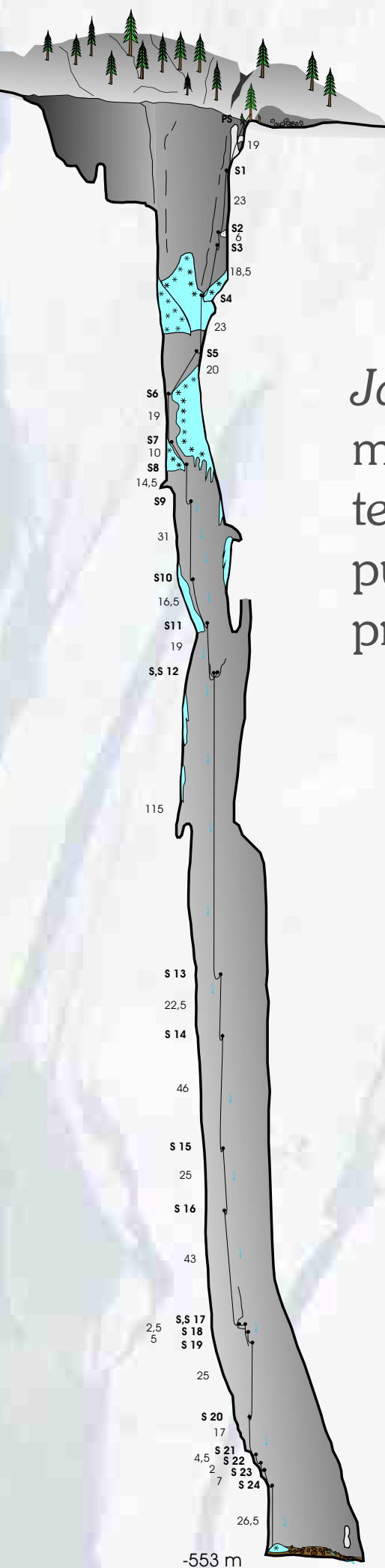
Speleolozi, istraživači dubokih jama, su ljudi posebna kova. Njihov entuzijazam i hrabrost stalno donose nove spoznaje o svijetu ispod naših nogu. Zahvaljujući njima Sjeverni Velebit je po jamama prepoznat i u svijetu.

Zbog izoliranosti i jedinstvenih životnih uvjeta, u dubokim se jamama često razvijaju endemične životinjske vrste. U jamama Sjevernog Velebita zadnjih je godina otkriveno nekoliko za znanost novih vrsta, a najpoznatija je velebitska pijavica (*Croatobranthus mestrovi*).

U Nacionalnom parku Sjeverni Velebit dosad je otkriveno više od 200 jama, a najviše ih je u strogom rezervatu Hajdučki i Rožanski kukovi. *Lukina jama*, duboka 1392 metra, među najdubljim je jamama na svijetu, a u jami *Velebita* nalazi se najveći podzemni okomiti zid na svijetu (513 m).

velebitska pijavica

Nacionalni park
Sjeverni Velebit

Ova poučna staza je postavljena uz potporu Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka.

Obična bukva ?

Promotrite malo pažljivije ova kržljava, izvinuta stabla. Na trenutak možete pomisliti da ste se našli u svijetu nekih čudesnih i tajnovitih bića iz bajke, a ne u “običnoj” bukvoj šumi.

Na vršnim dijelovima Velebita, klimatski uvjeti su iznimno nepovoljni, pa se bukova šuma razvija u obliku *krekovine* poprimajući katkad vrlo osebujan izgled.

Stabla su nepravilna i niska, tanka i često izlomljena, no odolijevajući svim nedaćama uspijevaju zatvoriti svoj životni ciklus od sjemenke do ploda.

plod bukve - bukvica

Među krekovinom ponekad rastu i drugi grmovi poput planinske kozokrvine.

planinska kozokrvina
(*Lonicera alpigena*)

klijanac bukve

Rossijeva
koliba

10,0 km

16 km

Nacionalni park
Sjeverni Velebit

Ova poučna staza je postavljena uz potporu Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka.

Život u pukotini

Posebnu čar velebitskim stijenama daju cvjetovi biljaka pukotinjarki. Malo tla nakupljenog u pukotinama dovoljno je za život ovim nježnim biljakama.

U pukotinama stijena razvijaju se posebne biljne zajednice. Uz vrste koje su šire rasprostranjene u planinama Europe, kao što je zelena slezenica, ovdje rastu i mnoge vrste endemične za dinarski krš, poput Kitajbelovog pakujca, nježne pjeskarice, rascjepkane slezenice, Valdštajnovе zvončike, hrvatske bresine i drugih.

Valdštajnova zvončika
(*Campanula waldsteiniana*)

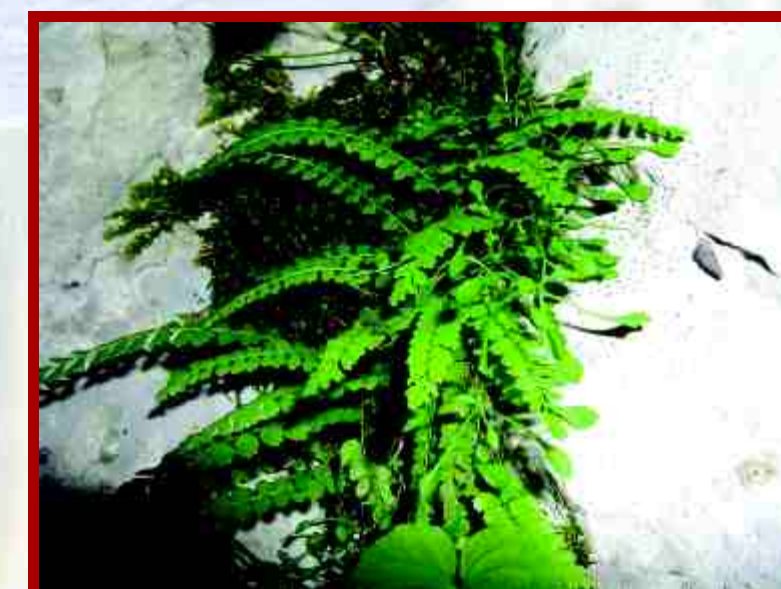
nježna pjeskarica (*Arenaria gracilis*)

hrvatska bresina (*Micromeria croatica*)

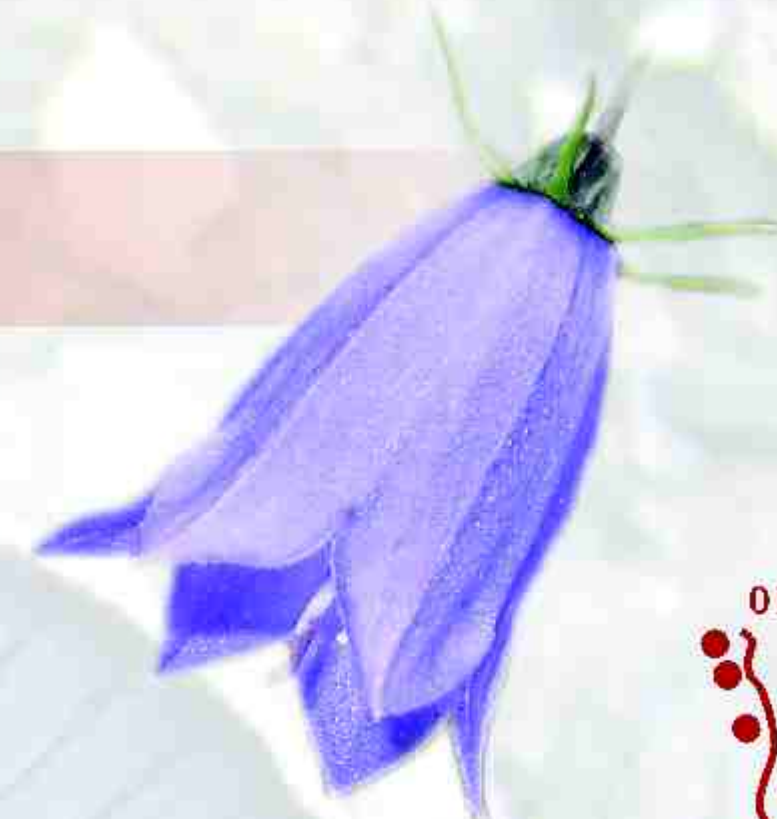
rascjepkana slezenica (*Asplenium fissum*)

zelena slezenica
(*Asplenium trichomanes-ramosum*)

Kitajbelov pakujac (*Aquilegia kitaibelii*)

0 km

Rossijeva
koliba

6,6 km

16 km

Nacionalni park
Sjeverni Velebit

Ova poučna staza je postavljena uz potporu Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka.

Stvorena snijegom

Bukva (*Fagus sylvatica*) je najrasprostranjenija vrsta drveta u Hrvatskoj. Kao malo koja vrsta prilagođena je raznolikim ekološkim uvjetima, tvoreći razne tipove šuma.

Na sjeveru izloženim padinama, velikih nagiba, razvija se pretplaninska bukova šuma. Oseburna, pri tlu poput lule savijena stabla, razlikuju je od svih drugih bukovih šuma.

Zbog dugotrajnog pritiska snijega, nježna stabla bukovih mladica savijaju se pri bazi. Kako mlade bukve rastu, njihova debla postaju sve čvršća i uspravljaju se.

U ovoj šumskoj zajednici rastu mnoge vrste tipične za bukovu šumu.

kopljasta papratnjača
(*Polystichum lonchitis*)

obični likovac (*Daphne mezereum*)

crvena gorčika (*Prenanthes purpurea*)

šumska urezica
(*Homogyne sylvestris*)

bijela šumarica (*Anemone nemorosa*)

okruglolisna kamenika
(*Saxifraga rotundifolia*)

0 km

Rossijeva
koliba

7,6 km

16 km

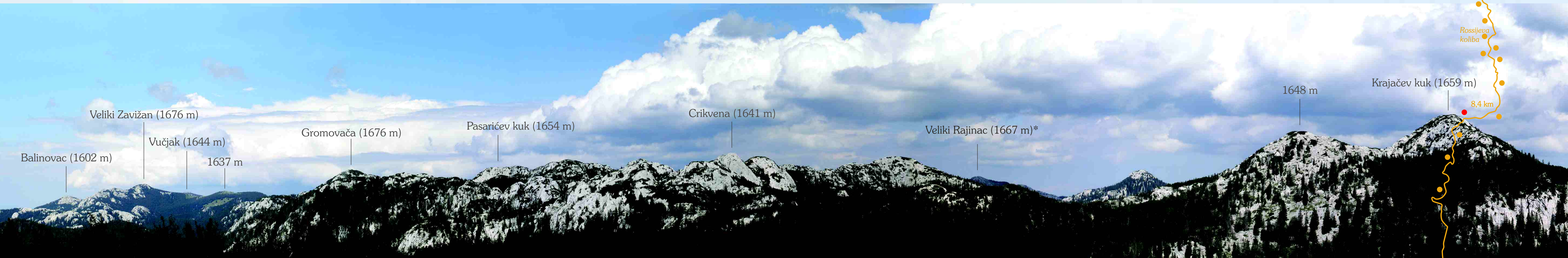
Nacionalni park
Sjeverni Velebit

Ova poučna staza je postavljena uz potporu Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka.

Pogled na kukove

Nakon što ste prije nekoliko sati krenuli s početne točke, teško vam je zamisliti da se nalazite svega 7,5 km zračne linije od Planinarskog doma Zavižan, pod vrhom Vučjak. S ovog se mjesta pruža prekrasan pogled na Rožanske kukove, dio strogog rezervata *Hajdučki i Rožanski kukovi*! *Zvezdicom (*) su označena područja koja se nalaze izvan Nacionalnog parka Sjeverni Velebit.*

0 km

S

Rossijeva
koliba

8,4 km

16 km

Nacionalni park
Sjeverni Velebit

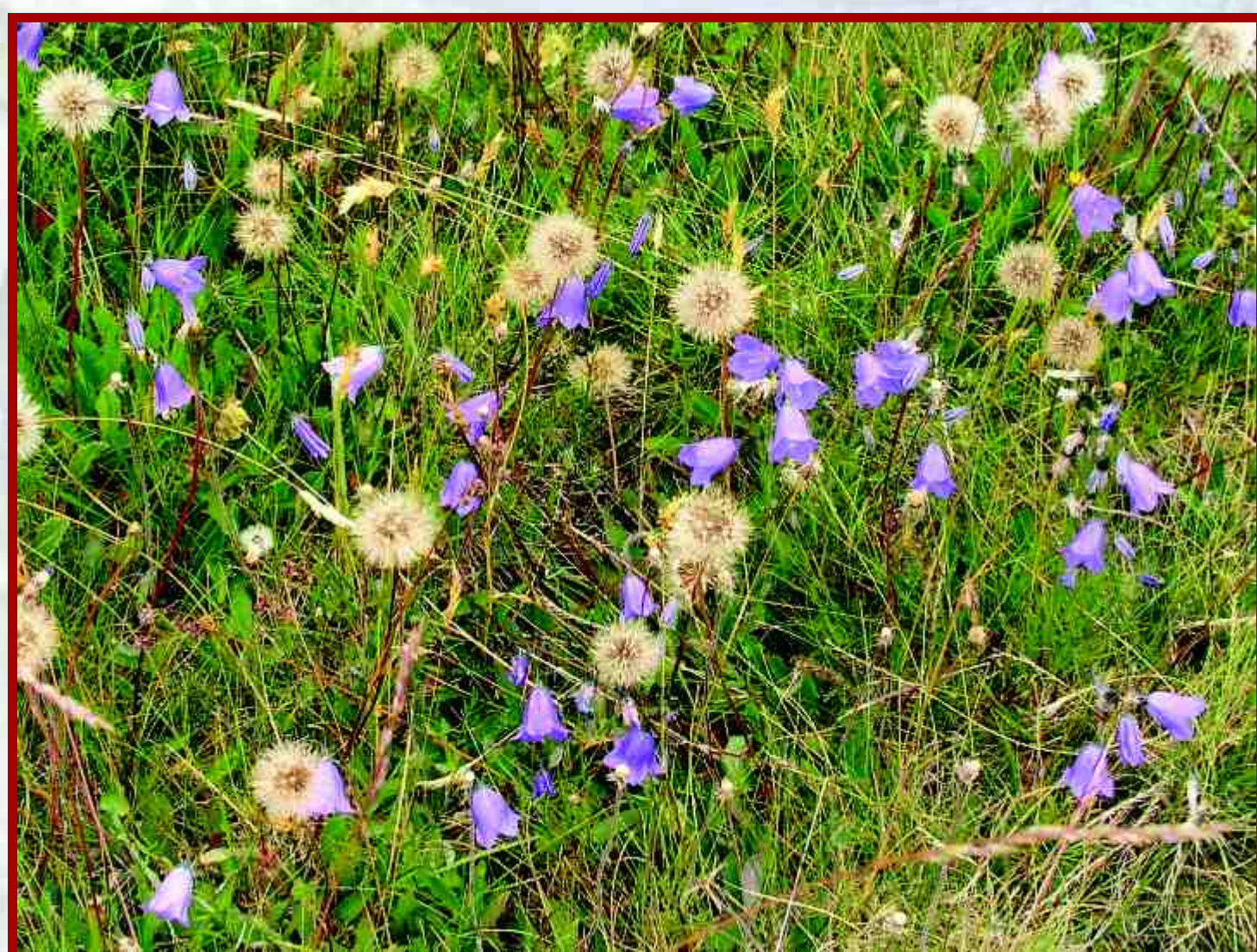

Strogi rezervat *Hajdučki i Rožanski kukovi* proglašen je 1969. godine. Jedan je od najljepših dijelova Nacionalnog parka Sjeverni Velebit, a namijenjen je znanstvenim istraživanjima i posjećivanju u svrhu obrazovanja.

Ova poučna staza je postavljena uz potporu Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka.

Svijet koji nestaje

Osim što magično privlače svojom ljepotom, velebitski su travnjaci i prava riznica biološke raznolikosti. Stvorio ih je najvećim dijelom čovjek krčeći šumu i napasajući stoljećima svoju stoku na planini.

Samo mali dio planinskih travnjaka (*rudina*) razvio se posve bez utjecaja čovjeka, zbog vrlo ekstremnih mikroklimatskih prilika, kao što je izloženost jakim vjetrovima i odnošenje zaštitnog snježnog pokrivača.

vunenasti osjak (*Cirsium eriophorum*)

bijeli stolisnik (*Achillea clavinae*)

žuti srčanik
(*Gentiana lutea* ssp. *symphyandra*)

kranjski ljiljan (*Lilium carniolicum*)

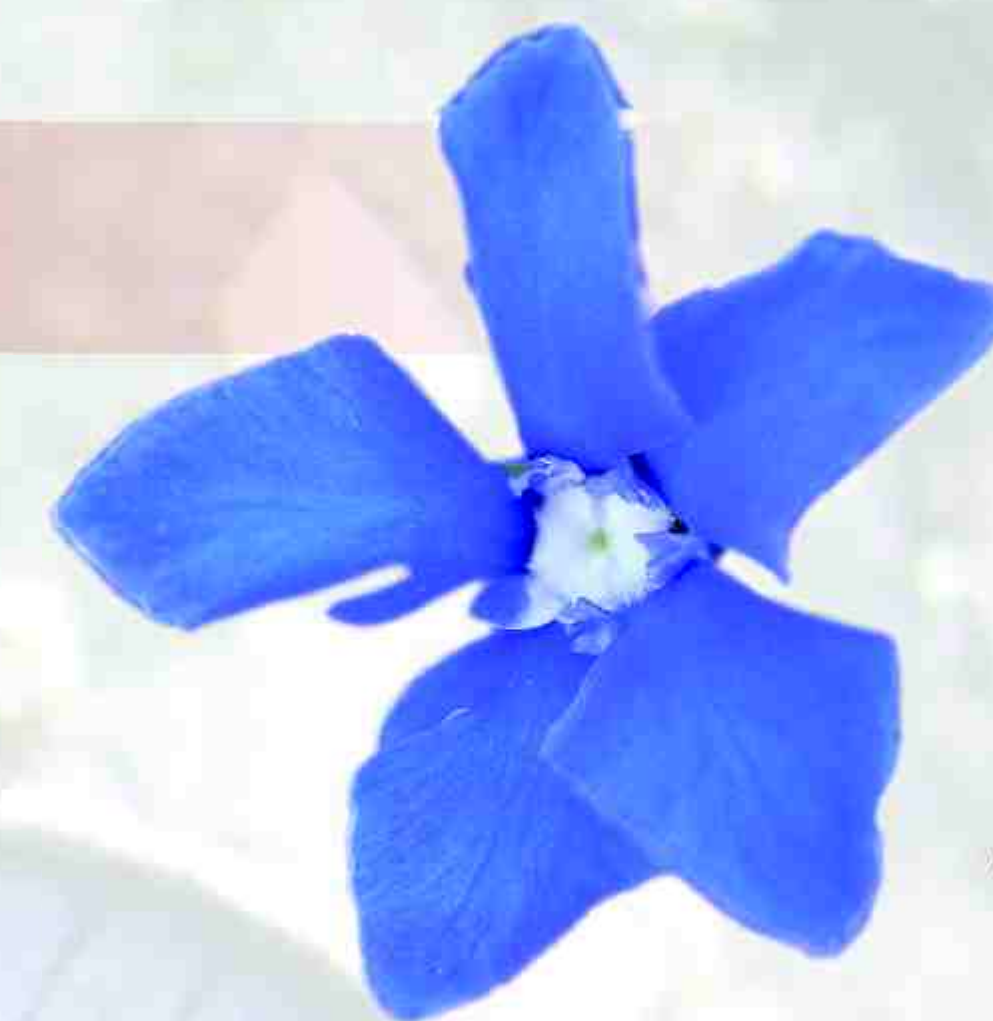
drijas (*Dryas octopetala*)

zimzelena medvjетка (*Arctostaphylos uva-ursi*)

planinska klečica
(*Juniperus communis* ssp. *nana*)

0 km

Rossijeva
koliba

9 km

16 km

Nacionalni park
Sjeverni Velebit

Ova poučna staza je postavljena uz potporu Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka.

Lete, hodaju, gmižu...

Ljeti na travnjacima uz Premužićevu stazu možete nesmetano promatrati mnoštvo šarenih leptira. No krećete li se pažljivo i tiho, možda ćete imati sreću načas ugledati i neke od većih životinja.

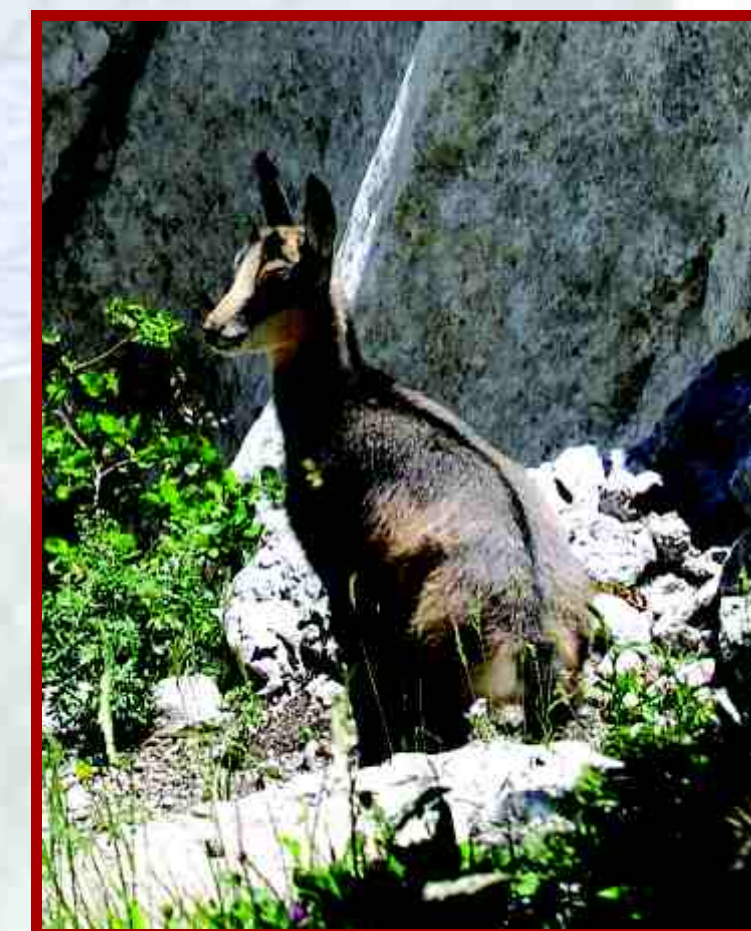
mrki medvjed (*Ursus arctos*)

Vuk, medvjed, ris i divlja mačka stalni su stanovnici Nacionalnog parka Sjeverni Velebit. Budući da se nalaze na vrhu hranidbene piramide, ukazuju na to da je područje Pakra još uvijek dovoljno očuvano. Najčešće se može vidjeti medvjed, koji će se brzo udaljiti čim osjeti nečije prisustvo.

poskok (*Vipera ammodytes*)

Na stjenovitim glavicama kukova može se opaziti i divokoza, a uz samu stazu se daju promatrati gmazovi poput velebitske gušterice ili poskoka. Ponekad se u preletu može zapaziti suri orao ili bjeloglavi sup.

mlado divokoze
(*Rupicapra rupicapra*)

lisica (*Vulpes vulpes*)

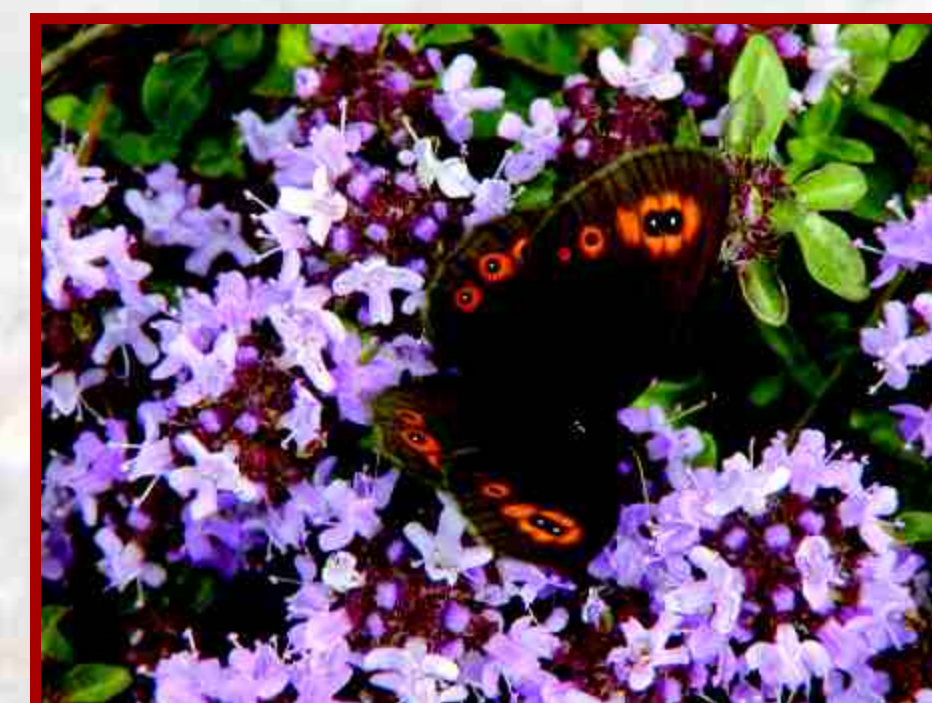
U Parku živi više od stotinu vrsta danjih leptira. Mnogi od njih mogu se vidjeti i uz Premužićevu stazu, a neke su vrste, poput pojedinih okaša, isključivoplaninske.

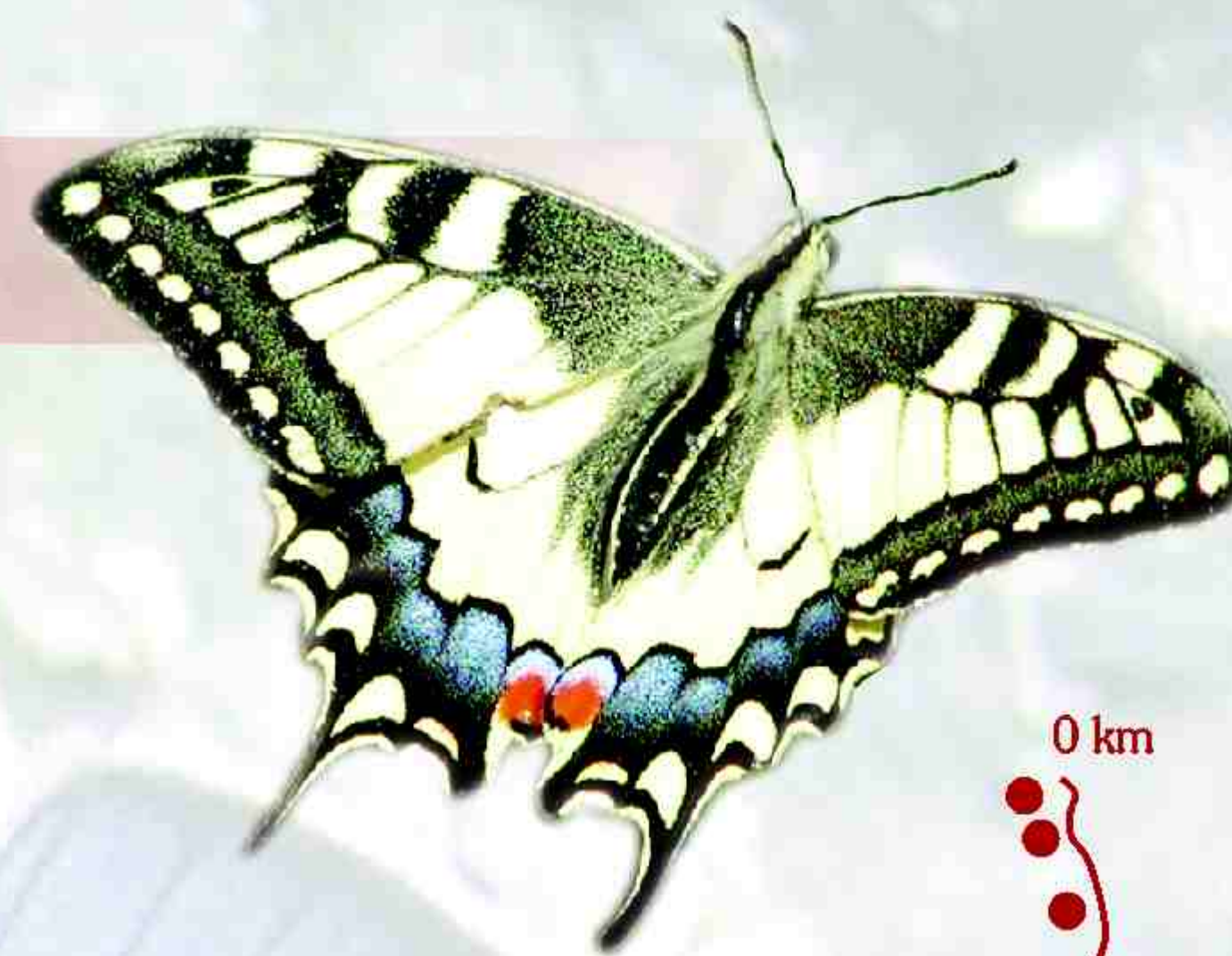
pjegavac (*Melanargia galathea*)

leptiri iz porodice plavaca (*Lycaenidae*)

leptir iz porodice okaša (*Satyridae*)

S

0 km

Rossijeva
koliba

11,1 km

16 km

Nacionalni park
Sjeverni Velebit

Ova poučna staza je postavljena uz potporu Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka.

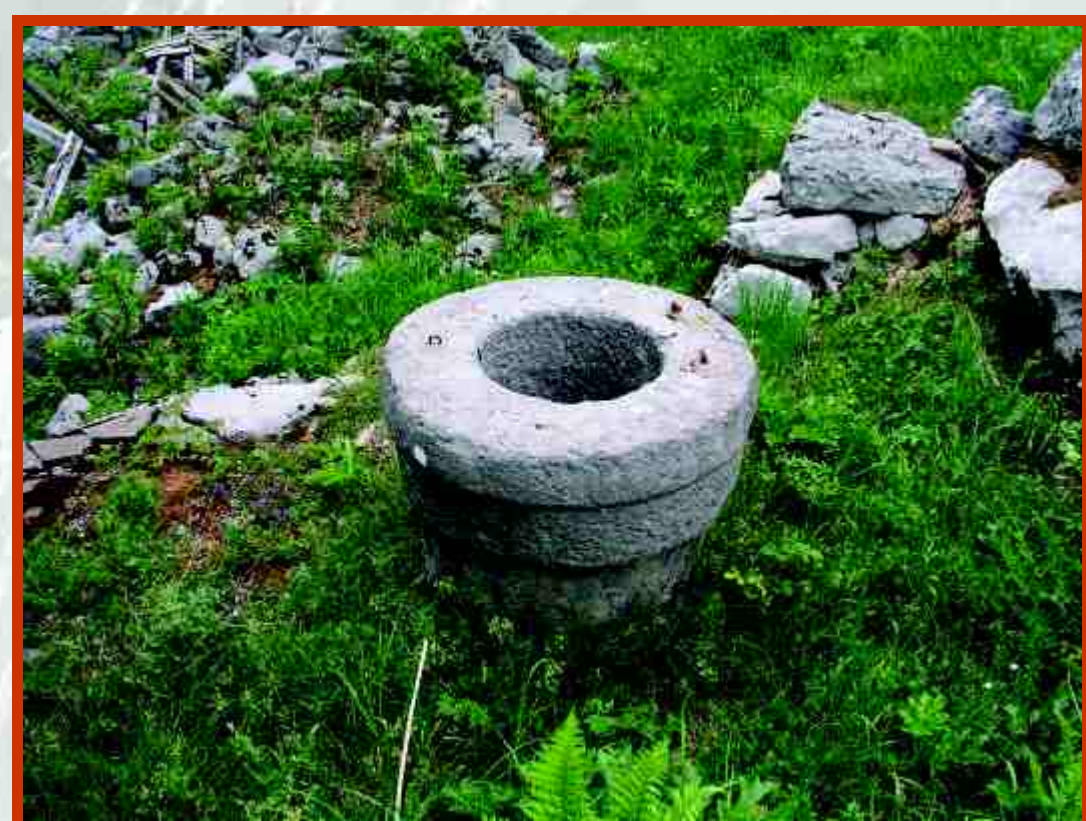
Život s planinom

Zamislite ispred sebe mnoga stada ovaca i krava, brojne kosce, pastire i razigranu djecu. Do vas će doprijeti davni zvukovi klepanja kosa, pjesma pastira i zvonki dječji smijeh.

Najveći i najočuvaniji kompleks stanova, suhozida i šterni nalazi se u predjelu Mirova.

Da bi osigurali dovoljno vode, kojom se u krškim predjelima uvijek oskudijeva, ljudi su gradili kamene rezervoare (šterne). Stoku su napajali u lokvama koje su obzidavali kamenom i redovito održavali.

Uz ljetne stanove su građene manje šterne, u koje se skupljala voda s krovova.

Najviši predjeli Velebita zbog surove klime nikada nisu bili stalno naseljeni. S dolaskom proljeća i povlačenjem snijega, stanovnici podvelebitskih sela odlazili su sa svojom stokom u planinu, na pašnjake koje su, krčeći šumu, davno stvorili njihovi preci. Škrta krševita zemlja na primorskim velebitskim obroncima nikada nije bila dovoljna za život.

Zajednička šterna s velikom slivnom površinom za prikupljanje vode (vodolov).

Na vršnom su dijelu planine ljudi gradili jednostavne pastirske nastambe - *ljetne stanove*. Bili su građeni od grubo klesanog kamena, a krovovi su im bili pokriveni drvenom šindrom (šimlom).

Ostaci ljetnog stana.

Stada ovaca sve su rjeđa slika na čitavom Velebitu.

S

0 km

Rossijeva koliba

13,6 km

16 km

Nacionalni park
Sjeverni Velebit

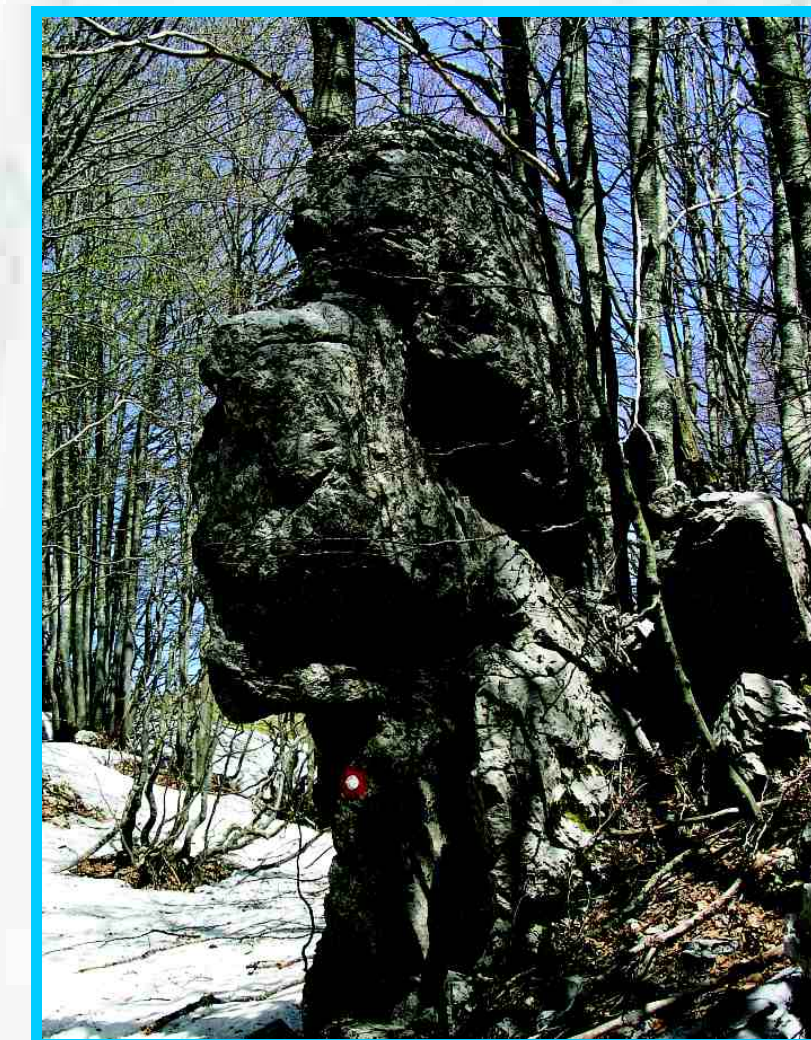
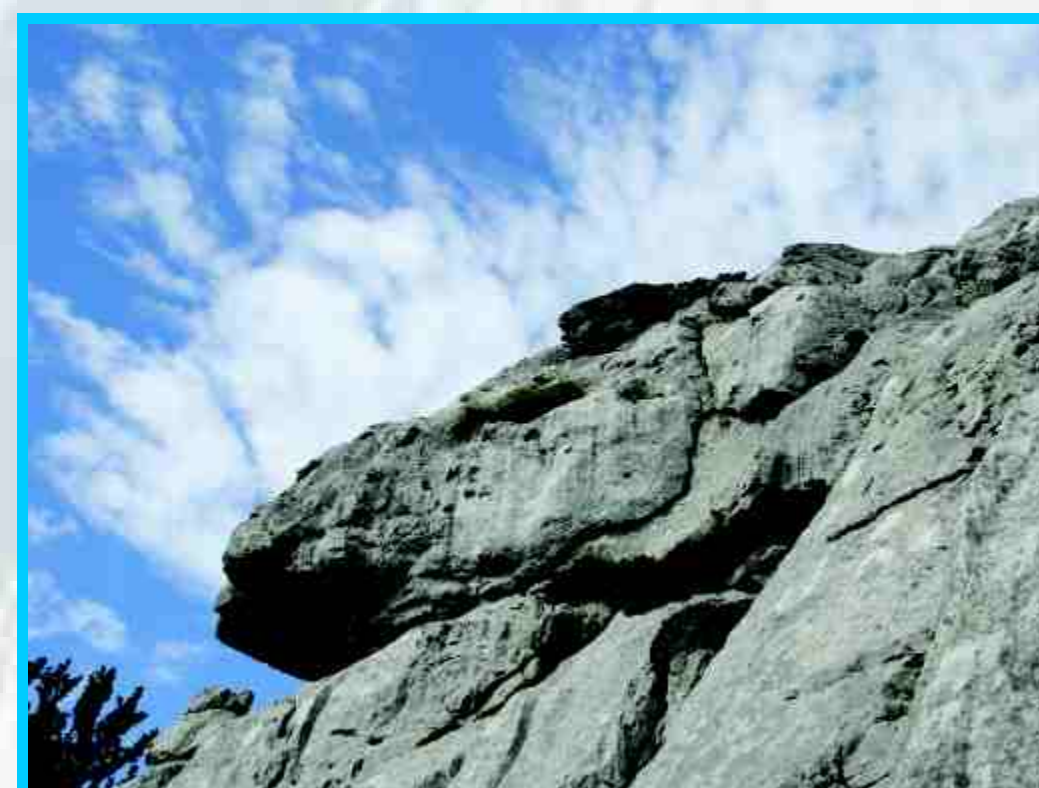
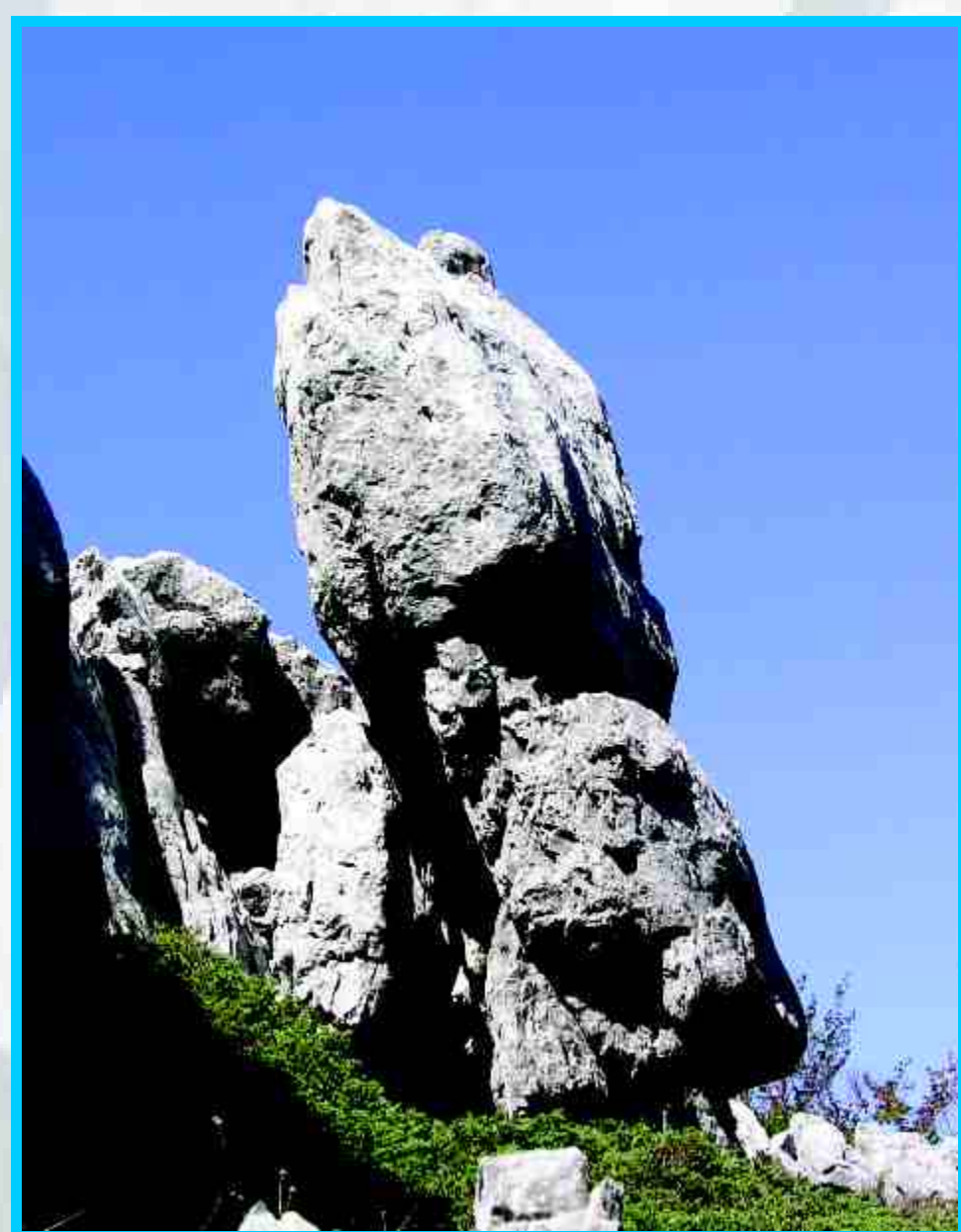

Ova poučna staza je postavljena uz potporu Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka.

Maštoviti kipar

Ako se prepustite mašti, kamen oko vas začas će oživjeti! Tada ćete u njemu prepoznati lava, žabu, stražara... i uživati u ljepoti kamene galerije likova.

Stupovi, tornjevi, kukovi i mnogi drugi kameni oblici Sjevernog Velebita najčešće nastaju u tektonski raspucanim stijenama raznolikog sastava, koje se pod utjecajem vode, leda i vjetra različito troše.

Nacionalni park
Sjeverni Velebit

Ova poučna staza je postavljena uz potporu Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka.